

**DAUGIABUČIO GYVENAMOJO NAMO SUBAČIAUS G. 20 IR 22, VILNIUJE
PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ (PROJEKTO) VERTINIMAS DĖL GALIMO POVEIKIO
VILNIAUS ISTORINIO CENTRO, ĮRAŠYTO Į UNESCO PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ,
IŠSKIRTINEI VISUOTINEI VERTEI BEI IŠVADŲ KITAM PROJEKTAVIMO ETAPUI
TEIKIMAS**

2016-02÷04, Vilnius

I. PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ RENGIMO EIGA, SUDĖTIS, SPRENDINIAI.

Planuojama teritorija - Subačiaus g. 26 (sklypo kad. Nr. 0101/0058:135) (2,1812 ha teritorija Senamiesčio sen., Vilniuje: sklypo pagrindinė naudojimo paskirtis: kita, žemės sklypo naudojimo būdas: visuomeninės paskirties teritorijos).

Nagrinėjama teritorija (www.bing.com/maps/ vaizdas)

1. PATEIKTŲ PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ PROJEKTAVIMO DARBŲ EIGA

Projektas pradėtas Užsakovo iniciatyva Lietuvos architektų sąjungai paskelbus atvirą architektūrinį Vaikelio Jėzaus prieglaudos namų rekonstrukcijos ir naujos statybos konkursą. Konkursas įvyko 2014 m. spalio 2 d., jį iš 11 pateiktų projektų laimėjo architektų grupės „DO architects“ architektūrinė koncepcija. Talentingų architektų komanda vadovauti tolesniems projektavimo darbams pasikvietė kultūros paveldo ekspertą, architektą tyrėją Robertą Zilinską. Buvo atlikta esamos būklės analizė, surinkti duomenys apie kultūros paveldo objektus, turimus tyrimus, atlikti papildomi patikslinantys tyrimai, įvertinta teritorijos istorinė urbanistinė raida, miestovaizdžio kaita. Kompetentinga komisija rekomendavo: ieškoti naujų sprendimų kraigų altitudžių kaitai, tęsti fasadų estetikos ir medžiagiškumo paieškas, keisti pastatų tūrius, žeminant juos link šlaito (žr. *Konkurso vertinimo komisijos posėdžio protokolą Nr. 2, priede Nr. 4*). Konkursiniai sprendiniai buvo iš dalies koreguojami, D korpusas (Subačiaus g.) atskirtas nuo rekonstruojamo pastato.

Kartu su architektais ir investuotojais į konversijos vertinimą įsitraukė ir pastabas pateikė Kultūros paveldo departamento prie LR Kultūros ministerijos bei Vilniaus miesto savivaldybės plėtros departamento kultūros paveldo apsaugos skyriaus specialistai.

Po diskusijų ir svarstymų Vilniaus miesto Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo taryboje (VMNKPVT protokolas Nr. 9-177/15 (2.1.57-MP4), žr. *priedą Nr. 4*), projektiniai sprendiniai buvo taisomi ieškant optimalaus varianto – atsisakyta griežtos statiškos naujų pastatų formos, fasadai nežymiai laužti, kad būtų išvengta mechaniškumo, pagerinta apžvalga perspektyvose.

Paveldosauginiu požiūriu projektinius pasiūlymus patikrino ir jiems pritarė Vilniaus m. sav. administracijos Kultūros paveldo apsaugos skyriaus vedėjas D. Daunoras, 2015-10-21, reg. Nr.

15-34PP. Projektiniams pasiūlymams pritarė Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos Vilniaus skyriaus vyriausioji specialistė G. Lukavičienė 2015 m. 12 mėn. 10 d. Nr. 345-PP, su pastaba - žr. raštą 2015-10-10 Nr. (12.7-V)2V-1531 (žr. priedą Nr. 4). Rašte 2015-12-10 Nr. (12.7.-V)-1531 informuojama, kad projektiniai pasiūlymai peržiūrėti ir jiems pritarė su prašymu iki techninio projekto rengimo kreiptis į ICOMOS Lietuvos nacionalinį komitetą (toliau – ICOMOS LNK), kad būtų atliktas vertinimas, kuris nustatytų ar planuojami darbai nepažeidžia Vilniaus senamiesčio išskirtinės visuotinės vertės, pridėta LR Kultūros ministerijos 2015-12-02 rašto Nr. S2-3193 „Dėl daugiabučio gyvenamojo namo Subačiaus g. 20, 22 Vilniuje projektinių pasiūlymų“ kopija (žr. priedą Nr. 4).

Kultūros paveldo departamento Vilniaus skyrius išdavė Specialiuosius paveldosaugos reikalavimus (laikinąjį apsaugos reglamentą) 2015-12-14, Nr. EV-1054 (žr. priedą Nr. 7).

Pagrindinis architektūrinės koncepcijos tikslas, pagal Vienuolyno statinių ansamblio (761, buvęs kodas G360K) Subačiaus g. 24, 26, 28, Vilniuje, nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialųjį planą*, pertvarkyti teritoriją išsaugant visus autentiškumo požymius, gražinti prarastas fizines technines savybes, išryškinti bei atskleisti kultūrinę vertę ir pritaikyti nūdienos poreikiams. Teritorijos dalyse, kurių užstatymo struktūra praradusi autentiškumo požymius, atlikti tvarkomuosius statybos darbus – griovimo, reglamentuotos naujos statybos (konversijos), laikantis teritorijos užstatymo vientisumo (morfologijos) bruožų. Integruoti daugiau nei 10 metų apleistą teritoriją į miesto ekonominį, socialinį ir kultūrinį kasdienį gyvenimą, laikantis darnios plėtros principų.

Šį tikslą planuojama pasiekti papildant susiformavusią senamiesčio urbanistinę struktūrą būdingo teritorijai morfotipo užstatymu, rekonstruojant menkavertės architektūros sovietinį ligoninės pastatą, sukuriant šiuolaikiškos kontekstualios architektūros ir vertingo istorinio architektūrinio paveldo simbiozę, nepažeidžiant valstybės saugomo Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio (unik. k. 761) ir kultūros paveldo objekto Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato (unik. k. 33915) vertingųjų savybių. Išlaikant aplinkos mastelį ir kraštovaizdžio gamtinį vientisumą, žaliąjį misionierių kalvos šlaitą pabrėžti statmenų šlaitui tūrių kompozicija su įsiterpiančiais želdynais. Sklype esantį buv. prieglaudos pastatą (unik. k. 33915) numatoma rekonstruoti išsaugant jo struktūrą, formą, atkuriant fasadų architektūrinius elementus, interjero detales. Archeologiniai radiniai maksimaliai išsaugojami ir eksponuojami. Reljefas atkuriamas aukščius privedant prie tyrimais nustatytų archeologinių sluoksnių.

2. ATLIKTI TYRIMAI:

Metai	Pateiktų tyrimų medžiaga:
2008 m.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pastato fasadų žvalgomieji polichrominiai tyrimai, PV Audronė Kaušiniene; 2. Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, autorius Tauras Poška; 3. Žvalgybiniai architektūriniai tyrimai, autorius Rimas Valeckas; 4. Buv. Misionierių ligoninės pastatų komplekso istorinė apybraiža, autorė Laima Vileikienė.
2013 m.	Žvalgomieji archeologiniai tyrimai, autorius Rytis Šiaulinskas
2015m.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tvarkomųjų mokslinių ardomųjų tyrimų pažyma (darbai tęsiami, ataskaita ruošinama), autorė Justina Stankevičiūtė; 2. Interjero polichrominių tyrimų pažyma (ataskaita), autorė Rūta Valainienė; 3. Papildomi architektūros tyrimai, autorius Robertas Zilinskas. 4. Projektiniai inžineriniai geologiniai tyrimai, UAB „Kelprojektas“, L. Pasmokis, vyr. geologas A. Samuchovas; 5. Medžių vertinimas ir dendrologiniai sprendiniai, atliko kraštovaizdžio architektė Dėja Želvienė (atest, nr, 12)

*2015 m. rugpjūčio 31 d., įsakymu Nr. IV-558 Lietuvos Respublikos kultūros ministras patvirtino Vienuolyno statinių ansamblio (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 761) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialųjį planą, kuriuo vadovaujantis parengti projektiniai pasiūlymai.

3. PROJEKTO TECHNINIAI IR EKONOMINIAI RODIKLIAI:

Daugabutis gyvenamasis namas Subačiaus g. 26,28, Vilniaus m.. Projektiniai pasiūlymai. Sklypo kad.nr. 0101/0058:135

UAB "DO ARCHITECTS" Pilies g. 16, Vilnius

Nr.	Pavadinimas	Vienetai	Kiekis	Pastabos
SKLYPAS				
1	Sklypo plotas	m ²	10365	
2	Sklypo užstatymo intensyvumas	%	1	1 (Pagal specialųjį planą)
3	Sklypo užstatymo tankumas	%	39	48 (Pagal specialųjį planą)
4	Statinio antžeminės dalies bendras plotas	m ²	10340	
5	Apželdintas žemės plotas	m ²	4850 (47%)	
6	Lengvųjų automobilių stovėjimo vietų skaičius sklypo ribose (požeminių automobilių stovėjimo aikštelė)	vnt.	122	

PASTATAS

Projektuojamas gyvenamasis daugiabutis (01)

1.1	Paskirties rodikliai	Butai	122	
1.2	Bendrasis plotas	m ²	10040	
1.2.1	Gyvenamasis plotas	m ²	9678	
1.2.2	Pagalbinis plotas	m ²	687	
1.3	Pastato tūris	m ³	54210	
1.4	Aukštų skaičius	vnt.	2/3	Su mansarda
1.5	Pastatų grupės aukštis	m		
	A korpusas (Vaikelio Jėzaus ligoninės pastatas)	m	14.10 (145.17)	Aukštis pagal tyrimus
	B korpusas	m	12.54 (143.90)	Esamas ligoninės pastatas
	C korpusas	m	12.54 (143.90)	Esamas ligoninės pastatas
	D korpusas (tūris prie Subačiaus gatvės)	m	15.35 (146.50)	Neviršijantis aukščiausio Subačiaus g. pastato altitudės 147.10
	E korpusas	m	12.54 (143.90)	Esamas ligoninės pastatas

TP		A024-00-PP-BD	LAPAS	LAPŲ
			2	2

4. BENDRA INFORMACIJA APIE PROJEKTUOJAMĄ TERITORIJĄ, JOS NUSTATYTAS VERTINGĄSIAS SAVYBES BEI JOJE ESANČIAS REGISTRUOTAS VERTYBES.

Teritorija yra Vilnelės upės, Misionierių sodų ir Užupio kalvų slėnyje, ypatinga tuo, kad yra matoma iš pagrindinių Vilniaus senamiesčio regyklų – Gedimino kalno, Bekešo kalno, Trijų kryžių kalno, Šeškinės kalvos ir savivaldybės pastato, kitų senamiesčio erdvių – Jonų bažnyčios bokšto, nuo Užupio Angelo skvero, Maironio gatvės ir istorinės Subačiaus gatvės. Konvertuojami pastatai kuria kompoziciją viename svarbiausių panoraminių orientyrų – Misionierių sodų kalvose, artimoje valstybės saugomo nacionalinio lygmens **Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio** (*un. obj. k. 761*) aplinkoje.

Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato teritorijoje (*unik. k. 33915; KVR objektas: 10365.00 kv. m.*) Subačiaus g. 28, Vilniuje, numatomi tvarkybos darbai (*restauravimas, tvarkomieji paveldosaugos darbai, konservavimas*) ir tvarkomieji statybos darbai (*atkūrimas, pritaikymas, statybos ir griovimo darbai*). Šiuo metu nagrinėjamoje teritorijoje stovi buv. prieglaudos pastatas (*un. obj. nr. 4400-0596-4596*) ir 1978 m. statybos buv. ligoninės korpusas (*unikalus nr. 4400-0913-3826*), transformatorinė ir slėptuvė. Pastatai yra nenaudojami, degraduojantys, dankantys senamiesčio vaizdą.

Teritorijoje formuojamas mišrus užstatymo tipas: esamas bendras visai teritorijai – komponentinis (KU), konvertuojamoje teritorijoje – pagrindiniu formuojamu užstatymo tipu laikytinas – perimetrinis posesijinis atviras (PPA)¹, pastatai pritaikomi prioritetinei senamiesčio teritorijoje gyvenamajai paskirčiai.

Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 25504) **teritorijoje**.

Planuojamas sklypas yra **Pasaulio paveldo objekto, paminklo – Vilniaus senamiesčio** (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 16073, buvęs kodas UIP) **teritorijoje**.

Vilniaus istorinis centras (unikalus kodas Pasaulio paveldo sąraše – 541) įrašytas į **UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą** (1994 m. gruodžio 17 d.).

5. VERTINIMO ATASKAITOS APIMTIS

Projektinių sprendinių vertinimas atliktas keliais aspektais:

- PROJEKTINIŲ SPRENDINIŲ ATITIKIMO GALIOJANČIŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ NUSTATYTIEMS REIKALAVIMAS VERTINIMAS
- PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ SPRENDINIŲ PASEKMIŲ VERTINIMAS PAGAL NUMATOMŲ DARBŲ RŪŠĮ
- PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMAS NUSTATYTŲ VERTINGŲŲ SAVYBIŲ IŠSAUGOJIMO ATŽVILGIU
- POVEIKIS ARCHEOLOGINIAM SLUOKSNIUI IR RELJEFUI
- PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMAS UNESCO PASAULIO PAVELDO OBJEKTO VILNIAUS ISTORINIO CENTRO IŠSKIRTINĖS VISUOTINĖS VERTĖS (IVV) ATRIBUTŲ ATŽVILGIU

¹ žr. Vilniaus senamiesčio (16073, UIP) Apibrėžtų teritorijų ribų planą, 2B, lapą 3, priede Nr. 2.

II. PROJEKTINIŲ SPRENDINIŲ ATITIKIMO GALIOJANČIŲ TERITORIJŲ PLANAVIMO DOKUMENTŲ NUSTATYTIEMS REIKALAVIMAS VERTINIMAS

Vilniaus senamiesčio teritorija Bendrajame plane² apibūdinama kaip „mišri, kuriai keliama ypatingi apsaugos reikalavimai“. Vilniaus senamiestis traktuojamas kaip Pasaulio paveldo objektas, tvarkomas pagal Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentą. Aprašant Vilniaus senamiesčio apsaugos, atgaivinimo ir tvarkybos prioritetus pažymima, jog „Senamiesčio tvarkyba ir atgaivinimas vykdomi pagal Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos (Žin., 1995, Nr.3-37; 2004, Nr. 153-5571) ir Saugomų teritorijų (Žin., 2001, Nr.108—3902) įstatymus, Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentą (Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2003-12-23 įsakymas Nr. ĮV-490 (Žin., 2004, 25-774)), Vilniaus Senamiesčio regeneravimo koncepciją ir sklypų planą (detalusis planas Nr. 1, VMV 1995-03-23, Nr. 775V)³ ir pagal Vilniaus senamiesčio atgaivinimo strategijos projekto pagrindines nuostatas, kurioms pritarė Vilniaus miesto taryba 1996 m. rugsėjo 11 d. sprendimu Nr. 149. Turi būti patikslintas Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentas (sąvokos neatitinka Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo sąvokų).“

2015-04-01 Vilniaus miesto savivaldybės taryba sprendimu Nr. 1-2317 „Dėl Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano iki 2015 metų galiojimo“ pripažino, jog Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrasis planas iki 2015 metų (Registracijos Nr. 1881, Vilniaus miesto tarybos 2007-02-14 sprendimas Nr. 1-1519) galioja neterminuotai bei dokumente išvardinti specialieji planai (tarp jų ir Vilniaus Senamiesčio – kultūros paminklo UIP – apsaugos specialusis planas (VMT, 2003-01-22, Nr. 764 (Teritorijų planavimo registro Nr. 1225)) pripažinti Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrojo plano sudedamąja dalimi.

2015 m. rugpjūčio 31 d., įsakymu nr. ĮV-558 Lietuvos respublikos Kultūros ministras patvirtino Vienuolyno statinių ansamblio (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 761) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialųjį planą (toliau tekste Specialusis planas)⁴.

Įsiteisėjus Specialiojo plano sprendiniams, pažymėtini keli dalykai:

1. Specialiojo plano sprendiniai iš esmės tik patikslino apsaugos specialiojo plano sprendinius, nustatydami trūkstamus (žiūrėti NKAĮ (Žin., 2013, Nr. 111-5489) 22 straipsnio 5 dalį) paveldosaugos reikalavimus.
2. Patvirtinus Specialųjį planą, apsaugos specialiojo plano sprendiniai nagrinėjamai teritorijai nebegalioja (žiūrėti TPĮ TAR 2014-07-22).
3. 2014-02-12 Kultūros ministras įsakymu Nr. ĮV-96 pripažino Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentą VSAR netekusiu galios.
4. 2015-09-10 Kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-587 nurodyta: „iki patvirtinant Vilniaus senamiesčio specialųjį planą departamento Vilniaus skyriui, išduodant specialiuosius paveldosaugos reikalavimus Vilniaus senamiesčio teritorijoje rengiamiems detaliesiems planams, tvarkybos ir statybos darbų projektams, į juos privalomai įrašyti/perkelti Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamento, ... nuostatas“.

² Vilniaus miesto bendrasis planas (reg. Nr. 1881). Žiūrėti Priede Nr.1.

³ Vilniaus Senamiesčio regeneravimo koncepciją ir sklypų planą (detalusis planas Nr. 1, VMV 1995-03-23, Nr. 775V). Žiūrėti Priede Nr.1.

⁴ Vienuolyno statinių ansamblio (unikalus kodas Kultūros vertybių registre 761) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialųjį planas. Žiūrėti Priede Nr.1.

5. Vadovaujantis Specialiojo plano 4.2.3. punkto nuostata – „Esant Vienuolyno statinių ansamblio (761) Subačiaus g. 24, 26, 28 Vilniuje Nekilnojamojo kultūros paveldo specialiojo plano reglamentų neatitikimams su Vilniaus senamiesčio apsaugos reglamentu, galioja specialiojo plano reglamentai.“

Vilniaus Senamiesčio regeneravimo koncepcijos ir sklypų plano sprendiniai nagrinėjamoje teritorijoje apibrėžė sklypo ribas, įteisino jo skaidymo į atskirus sklypus galimybę. Ši detaliojo plano nuostata realizuojama Specialiojo plano sprendiniuose. Detaliojo plano sprendiniuose buvo numatyta esamo užstatymo apsauga bei posesijų želdinių išsaugojimas bei atkūrimas. Esamo užstatymo apsaugą ir vidinių želdynų išsaugojimą ir kt., jų saugomų vertybių turinį 2013-09-24 patikslino Vilniaus senamiesčio (*un. obj. k. 16073*) KPD pirmosios nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos aktu Nr. KPD-RM-2014, nustačius saugomos vietovės vertingąsias savybes⁵.

Darytina išvada, jog patvirtintas Specialusis planas yra pagrindinis nagrinėjamoje teritorijoje galiojantis individualus teisės aktas, apibrėžiantis paveldosaugos reikalavimus, taikomus žemės darbams, statinių ar įrenginių statybai, statinių aukščiui, tūriui, užstatymo tankiui ir intensyvumui, išorės apdailos medžiagoms, apželdinimui, želdinių aukščiui, tankiui, rūšiai, transporto srautams, jų intensyvumui (NKPAI 22 straipsnis)⁶.

PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ SPRENDINIŲ PASEKMIŲ VERTINIMAS SPECIALIUOJU PLANU ĮTEISINTŲ PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMŲ IR TVARKYMO PRIEMONIŲ ATŽVILGIU

(žiūrėti brėžinį „PRI.10-38-Spec.P- Paveldotvarkos projektas“).

Saugojimo režimas	T	* h1	Leistinas statinių aukštis
Žemės sklypo užstatymo tankumas	E _{t1}	E _{i1}	Žemės sklypo užstatymo intensyvumas
Reikalavimai saugomiems objektams	a, a1	b1	Reikalavimai kitiems pastatams
Reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui	c1	d1	Reikalavimai žemės darbams

PAVELDOSAUGOS REIKALAVIMU IR SUDERINTŲ PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ (PP) RODIKLIŲ Palyginamoji lentelė Nr. 1:

	Žymėjimai	Režimas, reikalavimai	PP rodikliai
Saugojimo režimas	T	Tausojamo naudojimo saugojimo režimas ⁷	Numatoma atlikti leistinus tvarkomuosius paveldosaugos ir tvarkomuosius (pritaikymo) statybos darbus
Leistinas teritorijos užstatymo tankumas ⁸	E _{t1}	≤ 48%. <i>Pastaba. Planuojamas užstatymo tankumas būdingas Vilniaus priemiesčių užstatymo morfotipams</i>	≤ 39%. Galimi visi (išskyrus SU) būdingi Vilniaus priemiesčių užstatymo morfotipai (PP, PPA, PR, KU ir

⁵ 40. Vertingoji savybė – kultūros paveldo objekto, vietovės, jų dalies ar elemento bruožas, vertingas etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu (NKPAI 2straipsnis).

⁶ NKPAI-čia ir vertinimo tekste Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2013, Nr. 111-5489).

⁷ NKPAI;13 straipsnio 4 ir 5 punktai: „4. Tausojamo naudojimo režimas nustatomas tiems kultūros paveldo objektams, kuriems išsaugoti tikslinga parinkti tokį naudojimo būdą ir pritaikymą, kad mažiausiai būtų sužalotos objekto vertingosios savybės, o valdytojas būtų suinteresuotas jį prižiūrėti.5. Kultūros paveldo objektams ir teritorijoms autentiškos paskirties ar tausojamo naudojimo režimą nustato institucija, paskelbusi objektą saugomu....“

⁸ TPI – čia ir vertinimo tekste Teritorijų planavimo įstatymas (TAR į.k.2014-10425) TPI 2str. 40. Užstatymo tankis – pastatų ir turinčių stogą inžinerinių statinių antžemine dalimi užstatomo ploto, nustatomo pagal išorinių sienų ar kitų atitvarų projekciją į žemės paviršių, santykis su žemės sklypo plotu.

		(išskyrus sodybinį užstatymą)	kt.)
Užstatymo intensyvumas ⁹	E _{il}	≤ 1	≤ 0,99
Leistinas registrinių pastatų aukštis ¹⁰	*	Esamas. Gali būti tikslinamas pagal tyrimų duomenis atkuriant stogo siluetą.	Registrinio pastato (VAIKELIO JĖZAUS VAIKŲ PRIEGLAUDOS PASTATO (un. obj. k.33915) aukštis atkuriamas, įrengiant XVIII a. būdingą statesnį stogą.
Leistinas kitų pastatų aukštis	h1	Rekonstruojamo ligoninės pastato aukštis (aukščiausio taško altitudė) nesikeičia. <u>Atkuriamo užstatymo pastatų prie Subačiaus g. aukštis nustatomas tyrimais.</u>	Rekonstruojamo užstatymo pastatų aukštis projektuojamas žemėjančia šlaito kryptimi tvarka. 6.2.2. Tūris palei Subačiaus gatvę projektuojamas vadovaujantis komponentinio užstatymo morfotipo principu, atkuriant gatvės išklotinės istorinę-urbanistinę erdvinę struktūrą, 2 a. su mansarda, 15,35 m. nuo žemės paviršiaus.

Tvarkymo priemonės/ PP numatomi atlikti tvarkybos darbai:

Reikalavimai		Leistini tvarkybos darbai ¹¹	PP numatomi atlikti tvarkybos darbai
Reikalavimai Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastatui <i>Pastaba. Reikalavimai valstybės saugomam objektui – tvorai (27331) pateikti sk.</i>	a1	<u>Leistini tvarkybos darbai:</u> - Techniniai tyrimai (tyrinėjimai); - Konservavimo darbai ¹² ;	Atlikti detalūs architektūros, polichromijos, geologijos tyrimai: Pastato fasadų žvalgomieji polichrominiai tyrimai, PV Audronė Kaušiniene; Žvalgybiniai architektūriniai tyrimai, autorius Rimas Valeckas; Interjero polichrominių tyrimų pažyma (ataskaita), autorė Rūta Valainienė; Papildomi architektūros tyrimai, autorius, autorius Robertas Zilinskas. Projektiniai inžineriniai geologiniai tyrimai, UAB „Kelprojektas“, L. Pasmokis, vyr. geologas A. Samuchovas. Tvarkomieji paveldosaugos darbai ¹⁷ :

⁹ TPĮ 2str. 39. Užstatymo intensyvumas – visų pastatų antžeminės dalies patalpų, įskaitant cokolinių aukštų ir naudojamų pastogių patalpas, bendrojo ploto sumos santykis su žemės sklypo plotu.

¹⁰ TPĮ 2str. 11. Pastatų aukštis – aukštis, matuojamas metrais nuo statinių statybos zonos esamo žemės paviršiaus vidutinės altitudės iki pastatų stogo kraigo ar jų konstrukcijos aukščiausio taško.

*** techninė klaida, žr. 4.2.1.

¹¹ NKPAĮ 2str. 34. Tvarkyba – nekilnojamajam kultūros paveldui išsaugoti atliekami darbai: taikomasis tyrimas, remontas, avarijos grėsmės pašalinimas, konservavimas, restauravimas, šių darbų planavimas ir projektavimas.

¹² NKPAĮ 2str. 10. Konservavimas – kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių veiksnių poveikio sustabdymas ir autentiškumo požymių sutvirtinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

3.2.1.***		<ul style="list-style-type: none"> - Restauravimo darbai¹³, prarasto pastato fragmento bei stogo silueto atkūrimas¹⁴; - Remonto darbai; - Rekonstravimas (tvarkomieji statybos darbai¹⁵, vykdomi restauravimo metu); - Avarijos grėsmės pašalinimo darbai, nepažeidžiantys ar minimaliai pažeidžiantys autentiškumo ir kokybės požymius; - Pritaikymo veikla¹⁶ - nepažeidžianti vertingųjų savybių (pagal LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Pirmo skirsnio 2 str. 28 punktą 	<p>Atkuriamas stogo siluetas ir danga (čerpės), pastato fasadai lieka tinkuoti (žr. KPD-RM-2014/5; 7.2.3.).</p> <p>Rekonstravimo darbus numatyta atlikti nepažeidžiant nustatytų vertingųjų savybių. Tvora (27331) palei Subačiaus gatvę yra registruota kultūros paveldo vertybė.</p>
Reikalavimai kitiems statiniams	b1	<p><u>Leidžiami tvarkomieji statybos darbai</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Remontas; - Rekonstrukcija; - Menkaverčių statinių ar pastatų griovimas (slėptuvė, transformatorinė pastotė ir kt.); - Naujų statinių statyba (Subačiaus g. išsklotinės istorinės urbanistinės erdvinės struktūros atkūrimas, ligoninės pastato konversija). <p><u>Reikalavimai statinių apdailai:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Natūralios medžiagos. <p><i>Pastaba. Rekonstruojamų ir naujų pastatų architektūros pobūdis parinktas viešo architektūrinio konkurso būdu.</i></p>	<p>Numatyta rekonstruoti/griauti buvusius ligoninės pastatus, transformatorinę.</p> <p>Naujų statinių statyba formuojant KU užstatymo tipą.</p> <p>Numatytas Subačiaus g. išsklotinės istorinės urbanistinės erdvinės struktūros atkūrimas.</p>
Reikalavimai teritorijos ir želdinių tvarkymui	c1	<p><u>Leidžiami tvarkomieji darbai:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Teritorijos išplanavimas bei reljefas gali būti tvarkomi parengus tyrimais pagrįstus projektus, aprobuotus už kultūros paveldo apsaugą atsakingų institucijų; - Takų dangų, laiptų, atraminių sienučių, tvorų įrengimas; 	<p>Projektiniuose pasiūlymuose naudojamas istoriškas teritorijos išplanavimo principas, išsaugomas ir išryškinamas reljefas, išsaugomi vertingi medžiai, atgaivinamas vienuolyno sodo įvaizdis.</p>

¹⁷ NKPAĮ 2str. 36. Tvarkomieji paveldosaugos darbai – tvarkybos darbai, atliekami pagal specialias technologijas, užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą

¹³ NKPAĮ 2str. 29. Restauravimas – visų išlikusių kultūros paveldo objekto autentiškų dalių ar elementų konservavimas, atskirų neišlikusių elementų ar dalių atkūrimas, nekilnojamosios kultūros vertybės požymių išsaugojimas, atskleidimas ir išryškinimas atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

¹⁴ NKPAĮ 2str. 5. Atkūrimas – neišlikusios nekilnojamosios kultūros vertybės atkūrimas išimtiniais atvejais pagal nustatytas neišlikusias vertingąsias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus. Atkuriant išsaugomos atkuriamos vertybės išlikusios dalys ir elementai, jie grąžinami į pirminę vietą, tiksliai pakartojamos ar naujai sukuriamos neišlikusios dalys ir elementai.

¹⁵ NKPAĮ 2str. 37. Tvarkomieji statybos darbai – statybos ar griovimo darbai, kaip apibrėžta Statybos įstatyme, atliekami kultūros paveldo objekte, jo teritorijoje ar apsaugos zonoje, kultūros paveldo vietovėje.

¹⁶ NKPAĮ 2str. 28. Pritaikymas – kultūros paveldo objekto ar jo sudedamųjų dalių pertvarkymas naudoti, suderinant valdytojo ir visuomenės poreikius, minimaliai keičiant vertingąsias savybes ir sudarant galimybes atkurti būklę, buvusią iki šių pakeitimų, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

		- Mažosios architektūros ir informacinės sistemos įrengimas; - Želdinių tvarkymas (vertingų medžių išsaugojimas, vienuolyno sodo įvaizdžio atgaivinimas).	
Reikalavimai žemės darbams	d1	Prieš vykdant tvarkybos ir statybos darbus būtini pilni archeologiniai tyrimai. Projekte numatyti rastų artefaktų išsaugojimo būdus.	Žvalgomieji archeologiniai tyrinėjimai, autorius Tauras Poška, 2008 m.; Žvalgomieji archeologiniai tyrimai, autorius Rytis Šiaulinskas, 2013 m.; Detalieji archeologiniai tyrimų pažyma (darbai tęsiami, ataskaita ruošinama), autorė Justina Stankevičiūtė 2015m.;

BENDRAS PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ ATITIKIMO SPECIALIOJO PLANO SPRENDINIAMS VERTINIMAS

PP išpildo beveik visus specialiuoju planu suformuluotus reikalavimus, išskyrus „Leistiną kitų pastatų aukštį“, b1- „Atkuriamo užstatymo pastatų prie Subačiaus g. aukštis nustatomas tyrimais.“

Pateiktame projekte ignoruojamas (Specialiuoju planu įteisintas) reikalavimas atkuriamo pastato prie Subačiaus gatvės aukštį pagrįsti tyrimais. Apskaitos dokumentuose, pateiktuose projekte ir tyrimuose nėra pagrįstas pastato prie Subačiaus gatvės dviejų aukštų su mansarda aukštis. Apibendrinus pateiktus dokumentus, tyrimų medžiagą ir „Tūrio prie Subačiaus g. pagrindimą“, darytina išvada, jog minėtas pastatas yra buvęs vieno aukšto su barokiniu stogu.

Privalomos pastabos:

- Rekonstruojamas užstatymas atitinka ne Komponentinio (KU¹⁸), o perimetrinio posesijinio atviro (PPA¹⁹) užstatymo tipo apibūdinimą. Tikslinti morfologinį tipą.
- Vykdyti Specialiojo plano reikalavimus - „Atkuriamo užstatymo pastatų prie Subačiaus g. aukštis nustatomas tyrimais“.
- Tvorą (*un. obj. k. 27331*) palei Subačiaus gatvę yra registruota vertybė, prieš projektuojant jos dalinio ardymo darbus reikia atlikti tvoros architektūrinius tyrimus, jų išvadų pagrindu tikslinti vertingųjų savybių aktą arba atsisakyti ardymo, kaip galinčio pakenkti nustatytai vertingajai savybei.

Rekomendacijos:

Archeologinių kasinėjimų metu rastus artefaktus (žr. archeologinių tyrimų išvadas ir kartogramas, priedas Nr. 6) maksimaliai saugoti „*in situ*“, pagal galimybę eksponuoti. Išsaugoti ir eksponuoti archeologinių tyrimų metu atrastas gatvės ir kiemų dangas bei buvusių statinių liekanas. Sprendimą dėl radinių išsaugojimo priima vertinimo taryba.

¹⁸ KU - Dviejų (PP ir AS) tipų perimetrinio užstatymo ir atskirai stovinčios dominantės bendro naudojimo erdvėje atmaina, dažniausia stichiško plano užstatymo struktūra, išorės perimetru uždara, kai užstatymas formuojamas blokuojant pastatus ir/ar toje erdvėje dominuojančius išskirtinės funkcijos atskirai stovinčius bendro naudojimo erdvėje statinius.

¹⁹ PPA - Priemiesčiams būdinga savo išorės perimetru uždara, dažniausia stichiško plano užstatymo struktūra, kai užstatymas formuojamas blokuojant pastatus ant sklypo ribų palei gatvę, neužstatant priešingos gatvės išklotinėje esančios sklypo kraštinės.

III. PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ SPRENDINIŲ PASEKMIŲ VERTINIMAS PAGAL NUMATOMŲ DARBŲ RŪŠĮ

PROJEKTE NUMATOMŲ TVARKYBOS DARBŲ VERTINIMAS

Projekte numatomi atlikti Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato (*corp. A*) tvarkybos darbai grindžiami istorijos ir ikonografijos, archeologijos, architektūros ir polichromijos tyrimais (*žr. atliktų tyrimų sąrašą*). Visos išlikę pirminio statybos laikotarpio barokinio mūro ir dauguma XIX a. rekonstrukcijų ir remontų sienų ir jų apdailos išsaugojamos.

Tvarkybos darbų projekte numatoma:

- Pašalinti tarybinės rekonstrukcijos dalis, kurios menkina pastato vertingąsias savybes, yra susidėvėjusios ar nepalankios jo pritaikymui, dalį surenkamų konstrukcijų ir jas laikančių sienų, nuardyti menkavertį stogą (*pagal papildomus architektūros tyrimus, aut. R. Zilinskas*), pašalinti cementines apdailas, dabartinių stalių gaminių liekanas, paliekant kai kurias tarybinio laikotarpio angas vidinėse sienose;
- Iki pirminių paviršių nuvalyti sienų ir skliautų apdailas, jas restauruoti pagal specialias technologijas, užtikrinančias autentiškumo išsaugojimą;
- Restauruoti pirminės ar vėlyvesnių pastato raidos etapų angas vidaus ir lauko sienose. Pagal liekanas ir žymes fasaduose restauruoti langų apvadus, sandrikus, palangių karnizus, pagrindinį pastato karnizą;
- Naudojant restauracijai skirtas medžiagas, atstatyti vidaus ir išorės apdailų netektis;
- Fasadų spalvinę gamą atkurti pagal polichromijos tyrimų išvadas (*Pastato fasadų žvalgomieji polichrominiai tyrimai, PV Audronė Kaušiniene*), interjerų spalvas pasirenkant laisvai, nes tiriant interjerus (*Interjero polichrominių tyrimų pažyma (ataskaita), autorė Rūta Valainienė*) nerasta spalvinės puošybos ar vertingos interjerų spalvinio sprendimo visumos;
- Išsaugoti ir eksponuoti geros būklės archeologinius radinius, 1978 m. statybos metu nugriautos šiaurinės Vaikelio Jėzaus prieglaudos dalies pamatus konservuoti ir eksponuoti sklype (*Tvarkomųjų mokslinių ardomųjų tyrimų pažyma, autorė Justina Stankevičiūtė, žr. priedą Nr.6*);
- Atstatyti istorinį reljefą, aukščius privedant prie archeologinių tyrimų metu atrastų sluoksnių (*pagal Detaliųjų archeologinių tyrimų duomenis, autorė Justina Stankevičiūtė*).

Atlikus šiuos projekte numatomus darbus Kultūros paveldo objekto **Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato (unik. k. 33915)** nebus pažeistos vertingosios savybės, nustatytos Vilniaus miesto savivaldybės nekilnojamojo paveldo vertinimo tarybos aktu (2010 04 23, Nr. VI-RM-160, žr. priedą Nr. 2), nes:

1. Nekeičiamas, dalinai atkuriamas tūris, išsaugoma valminė stogo forma, vietoj vėlyvo lėkštesnio stogo įrengiant XVIII a. būdingo nuolydžio stogą, panaudojamas molio čerpių dangos tipas;
2. Išsaugomas 1791-1856 kapitalinių sienų tinklas, sienų angos, nišos, pagal galimybes restauruojant jas 1791 pavidalu, išsaugoma pusapvalė niša P fasade, durų angos;
3. Išsaugoma 1791-1856 fasadų kompozicija, pagal galimybes atkuriamas fasadų dekoras, tinko apdailos tipas, išsaugomas vainikuojantis karnizas;
4. Išsaugomi 1791-1856 pamatai, kapitalinės sienos, mūriniai rūšio skliautai, 1856 m. suformuota ortakių ir dūmtraukių sistema, langų ir durų medžiagiškumas - medis;
5. Išsaugomos ir sklype eksponuojamos neišlikusio šiaurės korpuso pamatų liekanos, išsaugomas artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas - Vilniaus senamiestis (un. obj. k. 16073), Vienuolyno statinių ansamblis (un. obj. k. 761).

Išskyrus:

- Projektinių pasiūlymų sprendinį dėl atkuriamo D korpuso (*Subačiaus g.*):

Nustatyta vertingoji savybė – „1.3.1. teritorijos planavimo sprendiniai - 1791-1856 m., susiformavusi Subačiaus g. išklotinė“. Projektiniuose pasiūlymuose pastatas projektuojamas atitraukiant apie 4,5 metrų atstumu nuo gatvės išklotinę formuojančios tvoros (un. obj. k. 27331). Tūrio prie Subačiaus g. vietos pagrindimas pateiktas PP byloje, vadovaujantis ikonografiniais, istoriniais ir archeologiniais tyrimais. Tačiau iš pateiktos tyrimų medžiagos matyti, jog 1791-1856 m. laikotarpiu gatvės išklotinę formavo ne tik tvora (un. obj. k. 27331), bet ir 1 a. su šlaitiniu stogu pastatas. Šio pastato atkūrimas – restauravimas nesumenkintų nustatytos vertingosios savybės.

- Projektiniuose pasiūlymuose tvoroje, (un. obj. k. 27331) nišų vietoje, formuojamos angos. Siūlomi sprendiniai nepagrįsti tyrimais, pažeidžia Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio (un. obj. k. 761) komplekso dalies Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio tvoros (un. obj. k. 27331) nustatytą vertingąją savybę – „1.1.2. sienų angos, nišos – R tvoros dalies Š pusės nišos su pusiauapskritiminėmis sąramomis (-; būklė gera; FF Nr. 347; 2011 m.); R tvoros dalies stačiakampė įėjimo anga (-; būklė gera; IKONOGR Nr. 22; FF Nr. 346; 2011 m.); R tvoros dalies vartų anga (arka su segmentine sąrama nugriauta XX a. 5-6 d-metyje; -; IKONOGR Nr. 7, 10; FF Nr. 346; 2011 m.); V tvoros dalies vartų anga su segmentine sąrama ir įėjimo angos abipus jos su pusiau apskritiminėmis sąramomis (-; būklė gera; FF Nr. 349; 2011 m.).

Iš projektinių pasiūlymų neaišku ar bus išsaugojamos XVIII a. II p. mūrinių pamatų liekanos sklypo Š dalyje, grindinio fragmentas sklypo P dalyje .

Autentiškas pastato tūris išsaugojamas, panaikinama šiaurinė jungtis su 1978 m. pastatytu ligininės korpusu, kurį planuojama perstatyti (rekonstruoti). Projektuotojų pasirinkimas neatstatyti sunaikintos Vaikelio Jėzaus prieglaudos pastato šiaurinės dalies išryškina saugomo objekto autentiškumą (registrinis, pavienis, vietinis reikšmingumo lygmuo). Atstačius buvusį statybos laikotarpio grunto lygį, sklype planuojama eksponuoti archeologų rastus sunaikintos pastato šiaurinės dalies pamatus. Autentiško prieglaudos (un. obj. k. 33915) pastato šiauriniame galiniame fasade rodomas atviras pastato pjūvis, kartu su eksponuojamais pamatais, įamžina istorines žymes.

Privalomosios pastabos:

- Mūrinė tvora su vartais (un. obj. k. 27331) vakarinėje pusėje palei Subačiaus g. negali būti tvarkoma ar kitaip keičiama, kol pagal tyrimus nėra patikslintos jos vertingosios savybės ir parengtas tvarkybos darbų projektas, nenustatyta teisinė jos priklausomybė, todėl jos projektiniai sprendiniai šiame etape netinkami.
- Išsaugoti ir eksponuoti XVIII a. II p. mūrinių pamatų liekanas sklypo Š dalyje.
- Išsaugoti ir eksponuoti grindinio fragmentą sklypo P dalyje, arba eksponuoti kitu, suderintu su už kultūros paveldo apsaugą atsakingomis institucijomis, būdu.

Rekomendacijos:

- Statybos darbus vykdyti taikant technologijas, garantuojančias saugomų vertingų objektų (prieglaudos ir tvoros) stabilumą ir visų vertingųjų savybių išsaugojimą;
- Atradus naujus istorinius ikonografinius duomenis, archeologines pastatų liekanas, būtina patikslinti vertingąsias savybes, konkrečius projektinius sprendinius.

PROJEKTE NUMATOMŲ TVARKOMŲJŲ STATYBOS DARBŲ VERTINIMAS

Vienuolyno statinių ansamblio (761, buvęs kodas G360K) Subačiaus g. 24, 26, 28 Vilniuje Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano nagrinėjamo sklypo apribojimuose yra numatytas pritaikymas, konversija, atkūrimas. Konversija galima į gyvenamųjų namų statybos teritoriją. Projektuojamų gyvenamųjų namų išdėstymas sklype, jų formos, siluetai, tūrių altitudės ir medžiagiškumas didžiaja dalimi atitinka Specialiojo plano reikalavimus. Projektas

parengtas pagal architektūrinius, istorinius, ikonografinius ir archeologinius tyrimus (žr. tyrimų sąrašą).

Rekonstruojama rytinė Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos (*unik. k. 33915*) pastato dalis, priskirtina prie tvarkomųjų statybos darbų. Projektiniuose sprendiniuose (žr. *projektinių pasiūlymų brėžinį 2.2.2. Pjūviai*) rodomas pastato frontonas su ištisiniu įstiklinimu bus matomas Subačiaus gatvės perspektyvoje žvelgiant vakarų kryptimi.

Tūrio prie Subačiaus g. pagrindime (žr. *priedą Nr. 3*) vadovaujamosi nežinomo dailininko 1848 m. litografija ir Šiaurinės Subačiaus gatvės pusės tarp Bokšto ir Rasų gatvių 1834 m. išklotine (*ištrauka iš V. Drėma „Dingęs Vilnius“, 1.248-249*). Aprašydamas nagrinėjamą išklotinę V. Drėma teigia „*Kitoje Bokšto gatvės pusėje nemažą Subačiaus gatvės atkarpą užėmė tvoros ir vienaaukščiai ūkiniai pastatai, priklausę Kūdikėlio Jėzaus vaikų namams. Patys vaikų namai pavaizduoti kaip dviaukštis pastatas su pusrūsiu, 5 sparamų fasadu. Jie įsteigti 1786 m., pastatyti 1787-1791 metais pagal Kosakauskio projektą.*“ (*V. Drėma „Dingęs Vilnius“, 1.249-251*). Tūrio pagrindime dalis informacijos yra klaidinanti.

Tūrio prie Subačiaus gatvės (*corp. D*) vieta pagrįsta istorine ir ikonografinė medžiaga, archeologiniais tyrimais. Pagal projektinių pasiūlymų byloje pateiktą medžiagą, atkuriamo užstatymo prie Subačiaus g. aukštis yra 1 aukštas su mansarda, tuo tarpu projekte suprojektuotas 2-jų a. su mansarda korpusas. 1848 m. litografijoje²⁰, kuri iš dalies galėjo būti menininko fantazija, pavaizduoti du pastatai, kurių vienas – 2-jų aukštų su barokiniu valminiu stogu. Kituose turimuose šaltiniuose nėra faktų, patvirtinančių tokį aukštingumą.

Suderintuose projektiniuose pasiūlymuose *D korpuso* (Subačiaus g.) pietinio fasado brėžinyje²¹ kraigo altitudė nurodyta 14,35 m. (alt. 145.50). To paties korpuso vakarinio fasado brėžinyje kraigo altitudė nurodyta 15,35 m (alt. 146.50). Pagal *STR. 2.05.02.2008 Statinių konstrukcijos. Stogai punktą 5.8. kraigas – šlaitinio stogo viršutinė horizontali šlaitų sankirtos briauna*. Konstatuotina, jog pastatas negali turėti dviejų kraigų, todėl planuojamas pastato aukštis yra 15,35 m, o brėžinys Pietinis fasadas (Subačiaus g.) yra klaidinantis. *D korpuso* projektuojama sudėtinė stogo forma nebūdinga Vilniaus senamiesčiui, kontrastuoja su Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio (*un. obj. k. 761*) stogais.

Projekte numatoma sovietmečiu statytos ligoninės pastato konversija – rekonstrukcija. Ištisinis paraleliai šlaitui 1978 m. pastatytas ligoninės tūris rekonstruojamas į tris (*korpusai B, C, E*) tūrius, kurie orientuoti statmenai šlaitui, siekiant atverti ryšius nuo šlaito apačios link jo viršaus. Projektuojant rekonstruojamus pastatus atsisakyta imitacinio architektūros charakterio. Autentiškas Vaikelio Jėzaus prieglaudos pastatas (1787-1791 m. statyba) išryškintamas rekonstruojamiems tūriams siūlant šiuolaikinės kontekstualios architektūros interpretaciją, savo tipologiją, mastelį, ir medžiagomis artimą istorinei aplinkai.

Rekonstruojamo pastato tūris suskaidomas į tris statmenai šlaitui komponuojamus korpusus (*corp. B, C, E*) su į slėnį atsuktais galiniais dvišlaičių stogų frontonais ir kiemais atsiveriančiais į daugiasluoksnę Vilniaus senamiesčio panoramą. Tokia tūrių išdėstymo sklype logika kuria kintantį galinių fasadų su trikampaiais frontonais siluetą, kartu su pastatais palei Subačiaus gatvę (*korpusais A ir D*) sudaro artimą perimetrinio posesijinio atviro užstatymo tipologiją.

3 tūrių kompozicija (*corp. B, C, E*) kartu su Vaikelio Jėzaus prieglaudos pastatu (*corp. A*) nuosekliai ilgėja Misionierių vienuolyno link. Vienuolynas išlieka aukštesnis už projektuojamus pastatus ±1,2 m. Galinių fasadų plokštumų suskaidymas nežymiai „laužiant“, vizualiai sutrumpina fasadus, dalinai atveria Misionierių vienuolyno vakarinio fasado apžvalgą iš Maironio g. pusės. Vienuolyno link tolygiai ilgėjantys korpusai didžiąja dalimi užklos dabartiniu metu matomą vakarinį vienuolyno fasadą nuo Bastėjos pusės (žr. *priedą Nr. 3*). Pažymėtina, kad Bastėja, kaip žemės architektūros statinys, nėra įtrauktas į Vilniaus miesto panoraminių apžvalgos taškų žemėlapi. Pažymėtina, kad Vaikelio Jėzaus prieglaudos tūris nefunkcionavo kartu su Bastėja.

²⁰ Nežinomas dailininkas. Misionierių bažnyčia. 1848, Litografija. Vladas drėma „dingęs Vilnius“, 1991, Leidykla Vaga.

²¹ Žr. priedo Nr. 3, Fasada.

Pastaba: Projektuotojai savo sprendinius pagrindžia tuo, kad atstačius šiaurinę Vaikelio Jėzaus prieglaudos dalį, užsidengtų dalis vakarinio Misionierių vienuolyno fasado.

Išskirtinumo, pagrįsto architektūrinės perspektyvos suvokimu, projekto sprendiniams suteikia nežymiai laužtų formų plane²² rekonstruojamų pastatų tūriai, vizualiai siaurėjantys šlaito link, suskaidantys pastatų ilgį ir perspektyvose palankiai atveriantys apžvalgai aplinkinius statinius. Stoguose neprojektuojami tūriniai stoglangiai, mansardinių aukštų patalpos apšviečiamos plokščiaisiais stoglangiais, tokiu būdu, stogų forma neiškraipoma, suvokiama kaip aiškūs tūriai dvišlaičiais stogais. Statinių išdėstymas ir jų formos atspindi senamiesčiui būdingą kintantį siluetą, o apdailos – plyta, čerpė, tinkas, skarda – senamiesčiui būdingų spalvų ir faktūrų tradicines medžiagas.

Sklypo plano koncepcija yra pabrėžianti Misionierių kalvos reljefą. Viešoji Misionierių sodo erdvė pereina į pusiau atvirus gyvenamųjų namų kiemus, kuriose projektuojamos terasos ir sodai. Sklypo plano sprendiniai jungiasi su esamais ir planuojamais (*Misionierių sodų projektiniai pasiūlymai, savivaldybės įmonė „Vilniaus planas“, aut. Jurga Večerskytė-Šimeliūnė, žr. priedą Nr. 3*) pėsčiųjų ir transporto ryšiais. Formuojant užstatymą išilgai šlaitui būtų atkirsta dalis Misionierių kalvos, ji vizualiai sutrumpėtų, atkartotų išilgai šlaitui esantį Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio užstatymo tipą. Pasirinktas sprendimas organizuoti tūrius galais į šlaitą pasiteisina, sustiprina greta esančio ansamblio išskirtinumą ir svarbą.

Sklype numatoma eksponuoti archeologinius radinius.

IŠVADOS:

Aiški, atitinkanti teritorijai būdingą užstatymo morfotipą (PPA), architektūrinė kompozicija vertingoje istorinėje erdvėje papildys kultūrinį senamiesčio kraštovaizdį, išryškins paveldinių objektų išskirtinumą.

Saikingai inovatyvi statinių architektūrinė išraiška nesumenkins Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio vertingųjų savybių.

Subačiaus g. perspektyvoje (*iš 21 fiksuotas apžvalgos taškas*) nebus matomas Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčios galinis šiaurinis frontonas, dalinai pažeidžiant nustatytą vertingąją savybę.

Statmenai šlaito kiemuose įsiterpiantys želdynai vizualiai apjungs Misionierių kalvą, pabrėš šlaito vertikalumą.

Projekte numatyti tvarkybos ir tvarkomieji statybos darbai (restauravimas, rekonstravimas) pagerins kraštovaizdį, fizinę saugomo objekto būklę, išsaugos kultūrinę objekto vertę. Objekto pritaikymas prioritetinei senamiestyje gyvenamajai paskirčiai, pagerins saugią ir patogią aplinką, palengvins teritorijos priežiūrą.

Projektu realizuojamas Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymas „Dėl Vienuolyno statinių ansamblio (unikalus kodas kultūros vertybių registre 761) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo plano patvirtinimo 2015 rugpjūčio 31 d. įsakymas Nr. ĮV-558.

Privalomosios pastabos:

- Tyrimais pagrįsti atkuriamo korpuso D prie Subačiaus g. aukštį.
- Neužgožti Dangun Žengimo bažnyčios (*un. obj. k.27327*) galinio frontono, išskyrus prarasto užstatymo, pagrįsto tyrimais, restauravimo atkuriant atvejį.
- Patikslinti brėžinį – Pietinis fasadas (Subačiaus g.), nubraižant fasado vaizdą su 15,35 m (alt. 146.50), atitinkantį statinio rodikliuose nurodytus dydžius (*nesuderintus, nėra derinimo žymos, žr. psl. 4*).
- Patikslinti „Tūrio prie Subačiaus g. pagrindimą“, įvertinant pastabas dėl šiaurinės Subačiaus gatvės pusės tarp Bokšto ir Rasų gatvių 1834 m. išklotinėje pavaizduoto Vaikelio Jėzaus prieglaudos tūrio identifikavimo išklotinėje.

²² žr. priedą Nr. 3, Sklypo planas.

Rekomendacijos:

- Subačiaus g. perspektyvą su projektiniais sprendiniais modeliuoti iš Vilniaus senamiesčio (16073, UIP) apibrėžtų teritorijos ribų plano, 15A lape pažymėto fiksuoto 21 perspektyvos taško (žr. prieduose psl. 33- Subačiaus g. perspektyva V-R kryptimi nuo namo Subačiaus g. Nr. 21 j Viešpaties Dangun Žengimo (Misionierių) bažnyčia);
- Projektuoti stogus savo forma būdingus Vilniaus senamiesčio architektūrai.
- Ištinis stiklo korp. D rytų frontonas bus aiškiai matomas Subačiaus g. perspektyvoje, o korp. B, C, E šiaurės frontonai iš Maironio gatvės, ypač tamsiu paros metu, todėl siūloma paieškoti mažiau kontraversiško sprendimo.
- Trumpinti korpuso (E) prie vienuolyno ilgį, kad iš šiaurinės pusės būtų apžvelgiamas vienuolyno galinis vakarinis fasadas (žr. priede Nr. 2: Vienuolyno namas. V korpuso V fasadas 4 / 106 | Viktorija Pimpytė | 2011-11-03 FF244).
- Neprojektuoti tūrinių stoglangių.
- Inžinerinę įrangą (vėdinimo įrenginius ir kt.) montuoti paslėptai, ne ant fasadų ir stogų.
- Sklypo aptvėrimą įrengti žemą, iš lengvų azūrinių elementų, nenaudojant ištinio pamato, kad būtų maksimaliai išlaikytas vizualinis ryšys, deklaruojamas projekte apie viešųjų erdvių ir privačių kiemų vientisumą.
- Nuolat vykdomam architektūrinių sprendinių tobulinimui, papildymams, ieškant optimalaus varianto, gauti derinančių institucijų pritarimą.
- Preliminarūs Transporto sprendiniai turi būti suderinti su Vilniaus miesto savivaldybės Miesto ūkio ir transporto departamento Eismo organizavimo skyriumi.
- Tolimesniuose projektavimo etapuose numatyti optimalią gaisrinę saugą.
- Tęsti diskusijas su visuomene ir bendradarbiauti rengiant tolimesnius projekto etapus.

IV. PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMAS NUSTATYTŲ VERTINGŲJŲ SAVYBIŲ IŠSAUGOJIMO ATŽVILGIU

Vertinamas galimas projektinių pasiūlymų poveikis Vilniaus senamiesčio (*un. obj. k. 16073*)²³ saugomos vietovės teritorijos, Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio (*un. obj. k. 761*) komplekso²⁴ ir jo sudedamųjų dalių²⁵ - Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia (27327); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio Sanguškų rūmai (10385); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio vienuolyno namas (27328); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio oficina (27329); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio ūkinis pastatas (27330) - Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio tvora (27331), Vaikelio Jėzaus vaikų prieglaudos pastato (*un. obj. k. 33915*) nustatytų vertingųjų savybių išsaugojimo atžvilgiu ²⁶.

²³ Vilniaus senamiesčio (u.o.k. 16073) apskaitos duomenis žiūrėti Priede Nr. 2, aktas KPD-RM-2014/5.

²⁴ Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio (u.o.k. 761) apskaitos duomenis žiūrėti Priede Nr. 2, aktas KPD-AV-380.

²⁵ Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia (27327); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio Sanguškų rūmai (10385); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio vienuolyno namas (27328); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio oficina (27329); Vilniaus misionierių vienuolyno statinių ansamblio ūkinis pastatas (27330) apskaitos duomenis žiūrėti Priede Nr. 2, aktas KPD-AV-380.

²⁶ visi apskaitos duomenys paimti iš <http://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-search> tinklalapio. Žiūrėti Priede Nr.2.

GALIMO SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMO LENTELĖ NR. 2

Vertė, Poveikis	Labai aukšta	
	Poveikio ar pakeitimų mastas	Bendras poveikis
Vertinimo tarybos aktais nustatyti atributai, bruožai		
planinės struktūros tipas ir tinklas ²⁷	Nežymus poveikis	Mažai naudingas - teigiamas (papildoma, išvystoma nereguliari planinė struktūra (KPD-RM-2014/5; 7.2.1.1.; 7.2.1.2.)).
kvartalai	Nėra poveikio	Neutralus (nekeičiamos kvartalo ribos (KPD-RM-2014/5; 7.2.1.3.)).
valdos (posesijos)	Nežymus poveikis	Neutralus (atkuriama dviejų istorinių valdų (posesijų) struktūra atitinka sklypų plano sprendinius (KPD-RM-2014/5; 7.2.1.4.)) numatančius šio sklypo sudalinimą atskirais sklypais.
gamtiniai elementai	išskaidyta	
-reljefas	Vidutinio dydžio poveikis	Naudingas – teigiamas (atkuriamas (atidengimas) istorinis reljefas, eksponuojami autentiški grindiniai, mūrų liekanos (2010-04-23 Nr. VI-RM-160; 1.3.4.; KPD-RM-2014/5; 7.2.1.7.));
- hidrografinis tinklas	Nežymus poveikis	Neutralus – nekeičia istoriškai nusistovėjusio atvirų ir uždarytų erdvių santykio, neįtakoja Kūdrų planinės erdvinės kompozicijos, neplanuoja naujos invazijos į slėnį, galimas nežinomas poveikis šlaituose esantiems, nelokalizuotiems šaltiniams (KPD-RM-2014/5; 7.2.1.7.));
-želdiniai	Nėra poveikio	Neutralus - nekeičia želdynų pobūdžio (KPD-RM-2014/5; 7.2.1.7.)), Medžių vertinimas ir dendrologiniai sprendiniai, atliko kraštovaizdžio architektė Dėja Želvienė (atest. Nr. 12).

²⁷ Plano struktūra – vertingų savybių turinčių vietovės, statinių komplekso ar vietos plano dalių tinklas su užstatymo ir gamtiniais elementais (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

-kultūrinis sluoksnis	Žymus poveikis	Naudingas – didinamas nekilnojamojo kultūros paveldo pažinimas, atlikti tyrimai suteikia žinių apie nagrinėjamos teritorijos užstatymo raidą, teritorijos naudojimo tradicijas, to meto buitį ir kt. istorines žinias (2010-04-23 Nr. VI-RM-160; 1.3.4.; KPD-RM-2014/5; 7.2.1.7.))
tūrinės erdvinės struktūros sandara ²⁸	Nežymus poveikis	Mažai naudingas – teigiamas (formuojamas užstatymas papildo daugialypę tūrinę-erdvinę struktūrą, nekeičia būdingų užstatymo erdvių sąrangos, vizualiai neužgožia kvartalo dominantės - Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčios bei viso Vilniaus misionierių vienuolyno ansamblio (KPD- AV-380; 1.3.1. KPD-RM-2014/5; 7.2.2.1.))
dominantės ²⁹	Nėra poveikio	Neutralus (neužgožiantis vyraujančių tūrinių vietos, vietovės vertikalinių ir horizontalių elementų - Vilniaus vizitinių vienuolyno statinių ansamblio su Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia, Misionierių vienuolyno statinių ansamblio su Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia (KPD-RM-2014/5; 7.2.2.9.))
išklotinės ³⁰	Nėra poveikio	Neutralus (nekeičia atkarpos iš pastatų komplekso Subačiaus g. Nr. 26 (<i>un. obj. k. 10385, 27328, 27328</i>) vaizdo (KPD-RM-2014/5; 7.2.2.8.))
perspektyvos ³¹	Vidutinio dydžio poveikis	Nežymus neigiamas (formuojamas užstatymas dengia dalį vaizdo fiksuoto perspektyvoje Nr. 21 - Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčios galinį š frontoną (KPD-RM-2014/5; 7.2.2.7.)).
panoramos ³² , panoraminės apžvalgos taškai ³³ , siluetai ³⁴	Labai nežymus poveikis	Nežymus neigiamas (papildomos istoriškai susiklosčiusios panoramos ir siluetai (KPD-RM-2014/5; 7.2.2.5.)). Šiame akte išvardinti fiksuoti apžvalgos taškai – Gedimino kalnas (01, 04), Bekešo kalno (06), Trijų kryžių kalnas (07) sutampa su Vilniaus Bendrajame plane fiksuotais taškais. Panaramoje Nr. 06 nuo Bekešo kalno

²⁸ Tūrinė erdvinė struktūra – vertingų savybių turinčių tūrių ir juos supančių atvirų ir (ar) uždarytų erdvių sistema su gamtiniais elementais (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

²⁹ Dominantė – vyraujantis tūrinis statinių kompleksas, vietos, vietovės vertikalus ar horizontalus vertingų savybių turintis statinys ar (ir) gamtinis elementas (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

³⁰ Išklotinė – vertingų savybių turinčių statinių, formuojančių gatvės (-ių) ar (ir) aikštės užstatymą, fasadų su stogais ir jų elementais (stogo danga, ugniasienėmis, kaminiais, stoglangiais ir pan.) frontalinė projekcija (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

³¹ Perspektiva – iš apžvalgos taško matomas vertingųjų savybių turintis gatvių ir (ar) aikščių ar užstatymo su gamtiniais elementais vaizdas (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

³² Panorama – iš apžvalgos taško matomas vertingųjų savybių turintis vietovės ar statinių kompleksas vaizdas (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

³³ Apžvalgos (žiūrėjimo) taškas – objekto ir vietovės vertinimo metu nustatytas, Vertinimo tarybos akte aprašytas ir grafiniuose prieduose pažymėtas statinių kompleksas teritorijos, vietos, vietovės taškas, iš kurio atsiveria panorama (-os), perspektyva (-os) (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

³⁴ Siluetas – statinių komplekso, vietos ar vietovės vertingų savybių turinčių tūrių, juos supančių erdvių ir (ar) gamtinių elementų nenutrūkstantis kontūras (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

		konkuruoja su vienuolyno korpusu. Poveikis Šv. Jonų varpinės panoramai nevertintas, nes šios panoramos nėra Vilniaus bendrajame plane kaip fiksuoto taško.
užstatymo tipai ³⁵	Vidutinio dydžio poveikis	Neutralus nežymus naudingas teigiamas (išsvystomos pakitusios, nesusiformavusios urbanistinės struktūros, nepažeidžiami susiformavę užstatymo (morfologiniai) tipai (KPD-RM-2014/5; 7.2.2.2.)).
užstatymo bruožai	Neutralus poveikis	Neutralus, nežymiai neigiamas, nes projektuojamas nebūdingas Vilniaus senamiesčiui korpuso D prie Subačiaus g. sudėtingos geometrijos stogas, nišų vietose projektuojamos angos saugojamoje tvoroje.

V. SPRENDINIŲ POVEIKIS ARCHEOLOGINIAM SLUOKSNIUI IR RELJEFUI

Esama būklė.

Žvalgomicji tyrimai siekiant nustatyti sklypo pirminį apgyvendinimą, jame buvusių gynybinių įtvirtinimų pobūdį, kultūrinio sluoksnio vertę, anksčiau sklype stovėjusių pastatų vietas šiame sklype buvo atlikti 2008 m. (T. Poška) (tuo metu sklypas turėjo kitą adresą – Subačiaus g. 26). Jų metu įvairiose sklypo vietose (daugiausia jo šiaurės vakarinėje dalyje) ištirti 9 plotai (bendras 100,5 m² plotas), aptikti iki 3,7 m storio kultūriniai sluoksniai, storėjantys į šiaurės pusę, datuojami XVII–XX a. Jų viršutinė 0,5–2,4 m storio (nelygu kokioje vietoje) suformuoti XX a. čia statant misionierių ligoninę bei sklypo šiaurinėje dalyje esančią požeminę slėptuvę. Tyrimų metu rasta ir XVI a. radinių bei 4 mūro pamatai, datuojami XVII ir XIX a. Po tyrimų padaryta išvada, kad sklype yra vertingas kultūrinis sluoksnis, kurį prieš statybos darbus reikia ištirti, o aptiktas pastatų liekanas įvertinti specialiai komisijai.

2013 m. sklype (tuo metu jo adresas buvo Subačiaus g. 24, 26) vėl vykdyti žvalgomicji tyrimai (R. Šiaulinskas). Jų tikslas buvo surinkti duomenis, reikalingus detaliesiems tyrimams vykdyti. Šių tyrimų metu 2008 m. netirtose sklypo vietose (daugumoje pietinėje ir šiaurės rytinėje) iškasti 8 šurfai (bendras 16 m² plotas), kuriuose po 0,5–2,2 m storio XX a. II pusėje suformuotais sluoksniais aptiktas 0,3–2 m storio XVI a. pabaigos – XVIII a. kultūrinis sluoksnis. Padaryta išvada, kad mechanizuotai galima nuimti 0,5–1 m storio viršutinį žemės sluoksnį kaip nevertingą.

2015 m. sklype pradėti detalieji archeologiniai tyrimai (J. Stankevičiūtė). Sklype dviem dideliais plotais į šiaurę ir į pietus nuo 1976–1978 m. statytos ligoninės pastato ištirtas bendras 3316 m² plotas. Nustatyta, kad aplink tarybiniu laikotarpiu statytą liginės korpusą kultūrinis sluoksnis sunaikintas 10–15 m atstumu juo jo sienų, o visur kitur išlikęs (vietomis apardytas požeminių komunikacijų), datuojamas XVI–XVIII a. Jame aptiktas XVIII a. akmenų grindinys, trijų XVI a. plytų degimo krosnių vietos, trijų XVII a. mūrinių pastatų liekanos. Visos jos prastos būklės. Tyrimai turi būti pratęsti 2016 m.

Sklypo tyrimų metu surinkti archeologiniai duomenys gali būti vertinami tik kartu su istorinių bei dalinai architektūrinių tyrimų duomenimis. Sklypo istorinius tyrimus, kažkodėl pavadintus istorine apybraiža, 2008 m. atliko L. Vileikienė (kartu su 54 reprodukuotomis ikonografinių šaltinių pozicijomis viso 52 puslapiai, iš kurių p. 4–48 pateiktoje medžiagoje kažkodėl patalpinti architektūrinių tyrimų ataskaitoje). Atskirų istorinių duomenų ar istoriografinių pozicijų galima rasti archeologinėje T. Poškos ir architektūrinėje R. Valecko (abu

³⁵ Užstatymo tipai (morfotipai) – vietovės ar statinių komplekso kvartalo (-ų) ir (ar) valdos (-ų) vertingų savybių turintys užstatymo būdai (Žin. 2013, Nr. 63-3151).

2008 m.) ataskaitose. Istoriniai duomenys be nagrinėjamo sklypo apima ir visą Misionierių bažnyčios ir vienuolyno kompleksą (Subačiaus g. 24, 26, 28). Pagal juos čia yra dvi valdos: rytinė – Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia (statyta 1695–1756 m.) ir misionierių vienuolynas (statytas 1739–1751 m.) ir vakarinė – „Vaikelio Jėzaus vaikų namų“ prieglauda. Jos galutinai atsiskyrė po 1790 m., gavusios atskirus numerius. Bažnyčia ir vienuolynas statyti rytiniame sklype, kuriame Sanguškos 1628–1645 m. buvo pasistatę rūmus (1688 m. padovanojo misionieriams). Nagrinėjamoje teritorijoje kiek tai galima spręsti pagal XIX a. pradžios planus būta šio sklypo sodų, o jo vakariniu kraštu link Vilnios šlaitu leidosi Paslaptingasis (*Potajemny*) skersgatvis. Vakariniam sklype 1787–1791 m. pastatytas mūrinis vaikų prieglaudos korpusas. 1844 m. uždarius misionierių vienuolyną, jam priklausęs sodas perduotas vaikų prieglaudai. Ji čia veikė iki pokario, kuomet buvo įjungta į ligoninę, įkurdinta misionierių vienuolyne. Po karo suformuota ir dabartinė sklypų numeracija. 1976–1978 m. pastatyti nauji ligoninės korpusai, įrengta požeminė slėptuvė.

Sklypas yra istoriniame Subačiaus – Paplaujos priemiestyje. Senesnių nei XVI a. archeologinių vertybių tyrimų metu neaptikta. XVI a. jame fiksuota gamybinė veikla. Sklypas XVII a. pirmoje pusėje atsidūrė gynybinio įrenginio – bastijos – išorėje, kas įtakojo jo retą užstatymą. Vėliau jo raidą įtakojo priklausomybė stambiam žemvaldžiui – bažnyčiai ir vienuolynui. Stambūs naudotojai sklype išliko visą laiką, nors XX a. II pusėje jame ir jo aplinkoje įvykdyti žymūs pakitimai, įtakoję sklypo raidą ir pažeidę tai, kas dabar laikoma kultūros vertybėmis (ypač archeologijos paveldą). Toks pakeistas sklypas buvo ir Vilniui patekus į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą.

Projektinių siūlymų vertinimas.

Sklypo paskirties pakeitimas iš visuomeninės į gyvenamąją archeologijos vertybių išlikimo neįtakos, kadangi bet koku atveju prieš vykdant žemės judinimo darbus jas būtina iširti, kas ir yra daroma.

Tyrimų metu vietoje („*in situ*“) aptiktų architektūrinių liekanų (plytų degimo krosnių, mūrinių pamatų, rūšių, grindinių liekanų) paveldinė vertė turi būti nustatoma Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos ir su jomis toliau elgiamasi taip, kad būtų išsaugotos šių objektų vertingosios savybės.

Esamas žemės paviršius ir jo vietoje XX a. susiformavę sluoksniai kultūrinės vertės neturi ir gali būti keičiami tiek, kiek nepažeidžia kitų rūšių kultūros vertybių vertingųjų savybių. Vietovės reljefo pobūdis yra sklypo specifika ir vertę formuojantis faktorius, kuris neturi būti keičiamas.

Privalomosios pastabos:

- Aptiktų architektūrinių liekanų (plytų degimo krosnių, mūrinių pamatų, rūšių, grindinių liekanų) paveldinė vertė turi būti nustatoma Nekilnojamojo kultūros paveldo vertinimo tarybos;
- Vietovės reljefo keitimas neturi pakenkti kitų rūšių kultūros vertybių vertingosioms savybėms.

V. PROJEKTINIŲ PASIŪLYMŲ SPRENDINIŲ POVEIKIO VERTINIMAS UNESCO PASAULIO PAVELDO OBJEKTO VILNIAUS ISTORINIO CENTRO IŠSKIRTINĖS VISUOTINĖS VERTĖS (IVV) ATRIBUTŲ ATŽVILGIU

Planuojamos teritorijos užstatymo projektinių pasiūlymų sprendinių poveikio paveldui vertinimas UNESCO Pasaulio paveldo atžvilgiu apima:

- Vietovės istoriją ir aprašą;
- Planuojamų plėtros darbų ir pokyčių aprašą;
- Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) atributų vertės nustatymą;
- Planuojamo sklypo dalies užstatymo projektinių pasiūlymų poveikio vertinimą Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) atributams;

- Bendrą siūlomų pakeitimų įvertinimą;
- Poveikiui išvengti, sumažinti ar kompensuoti taikomas priemones;
- Išvadas.

1. BENDROJI INFORMACIJA APIE VIETOVĖ, ĮRAŠYTĄ Į UNESCO PASAULIO PAVELDO SĄRAŠĄ

Suderintų projektinių pasiūlymų poveikio paveldui vertinimas UNESCO Pasaulio paveldo atžvilgiu atliekamas remiantis Rekomendacijų dėl poveikio pasaulio kultūros paveldo vertybėms vertinimo, patvirtintų Tarptautinės paminklų ir paveldo vietovių tarybos (ICOMOS), 2011 m. nuostatomis (4 priedo forma). Vilniaus istorinio centro, įrašyto į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą, išskirtinės visuotinės vertės (IVV) aprašas, patvirtintas 37-oje UNESCO Pasaulio paveldo komiteto sesijoje (2013 m. sprendimas Nr. 37 COM 8E), <http://www.unesco.lt/kultura/pasaulio-paveldas/pasaulio-paveldas-lietuvoje/vilniaus-istorinis-centras>

2. VIETOVĖ

Pavadinimas: Vilniaus istorinis centras (unikalus kodas Pasaulio paveldo sąrašė – 541)
 Geografinės koordinatės: 50° 41' šiaurės ilgumos; 25° 71' rytų platumos.
 Įrašymo į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą data: 1994 m. gruodžio 17 d.

3. VIETOVĖS ISTORIJA IR IŠSKIRTINĖS VISUOTINĖS VERTĖS ATRIBUTŲ APRAŠAS

Property	Vilnius Historic Centre
State Party	Lithuania
Id. N°	541bis
Date of inscription	1994 - 2012

<p>Brief synthesis</p> <p>The Vilnius Historic Centre began its history on the glacial hills that had been intermittently occupied from the Neolithic period; a wooden castle was built around AD 1000 to fortify Gedimino Hill, at the confluence of the Neris and Vilnia rivers. The settlement did not develop as a town until the 13th century, during the struggles of the Baltic peoples against their German invaders. By 1323, when the first written reference to Vilnia occurred, it was the capital of the Grand Duchy of Lithuania. At this time, some brick structures had apparently been erected on a small island formed when the Vilnia changed its course. By the 15th century, the Grand Duchy of Lithuania, with its capital Vilnius, had become the largest country in Europe, stretching from the Baltic Sea in the North to the Black Sea in the South. The historic centre comprises the areas of the three castles (Upper, Lower and Curved) and the area that was encircled by a wall in the Middle</p>	<p>Trumpa santrauka</p> <p>Vilniaus istorinis centras plyti išimtinai vaizdingame pastarųjų dviejų ledynmečių suformuotame, erozijos išraižytame, miškingame moreninių aukštumų ir upių slėnių kraštovaizdyje. Šių upių – Neries ir Vilnios santakoje, maždaug XII–XIII a. riboje jau buvo užsimezgusi pirmoji gyvenvietė, iš kurios išsivystė pilis, o taip pat ir miestas (archeologiniai duomenys byloja, kad su pertraukomis vietovėje buvo gyventa jau nuo neolito laikų). XIII a. pradžioje taip pat buvo sutelkta Lietuvos valstybė, ir 1253 m. karūnuotas jos pirmasis karalius Mindaugas. Tačiau nėra tikslių žinių, kur karalius rezidavo - kad tai būtų buvęs būtent Vilnius, duomenų nėra. Rašytiniuose šaltiniuose miestas Vilnius (Vilna), tuo pačiu jau ir kaip Lietuvos valstybės sostinė, pirmą kartą buvo paminėtas 1323 m., Didžiojo kunigaikščio Gedimino laiške Romos popiežiui. Matyt, tuo metu, buvo esmingai plečiama ir statoma pilis, ėmė kilti svarbūs mūriniai jos pastatai. Gerai</p>
--	---

Ages. The plan is basically circular, radiating out from the original castle site. The street pattern is typically medieval, with small streets dividing it into irregular blocks, but with large squares inserted in later periods.

The historic buildings are in Gothic, Renaissance, Baroque and Classical styles and have a distinct appearance, spatial composition, and elements of internal and external finishes. They constitute a townscape of great diversity and yet at the same time demonstrating an overarching harmony. The townscape is characterized by the general pattern of the town plan, the network of streets, squares and the boundaries of the plots. The elements of the urban pattern in relation to its natural setting also determine the specific silhouettes, panoramas and vistas that are preserved today.

Together with the Lithuanians, other nations of Grand Duchy of Lithuania with their languages, religions and cultures, shaped the development of Vilnius as an outstanding, multicultural city, in which the influences of the West and the East were merged. Christianity, dominating since the Middle Ages, and the growing importance of Judaism led to exemplary material manifestations of these religious communities which include the churches of St Michael, St Stephen, St Casimir, All Saints, and St Theresa.

The successive reconstructions, resulting from different disasters, gave the town many buildings of special character, including the cathedral, town hall, arsenal, and the Tyzenhauzai, Rensai, Pacai and Masalskiai palaces. Many of the surviving earlier buildings were rebuilt or refurbished in the School of Vilnius Baroque style, which later left an imprint in the large area of the Grand Duchy of Lithuania. The identity of Vilnius has been always open to influences enhancing the social, economic and cultural activities of the thriving communities. These influences materialised in the works of Gothic, Renaissance and Baroque, placed furthest eastward in Europe.

įtvirtinta stipri pilis buvo reikalinga gintis nuo išorės priešų, ypač Kryžiuočių ordino antpuolių, pilies teritorijoje taip pat telkėsi ir valstybės valdymo įstaigos.

Į pietus nuo pilies, palei buvusius kelius, tuo metu jau sparčiai augo ir pats miestas. 1387 m. jam buvo suteiktos Magdeburgo teisės. Be miestiečių namų kilo bažnyčios ir vienuolynai, atsirado jau ir stačiatikių (ortodoksų) cerkvės. Tuo metu Lietuva labai sustiprėjo ir sparčiai plėtė savo valstybės teritoriją. XV a., ypač po 1410 m. laimėto karo su Kryžiuočių ordinu, jos sostinė Vilnius beaugdamas, tapo dideliu ir svarbiu visai Rytų Europai metropoliniu miestu. Susiformavo iki šiol išlikusi ir gerai regima istorinio miesto urbanistinė erdvinė struktūra – netaisyklingas gatvių ir nedidelių aikščių tinklas, suskirstytas įvairaus pavaldumo ir dydžio posesijomis (valdomis), užstatytomis miestiečių ir didikų namais. Šiame tinkle taip pat stovi ir panoramas bei miesto siluetą turtinantys bažnyčių ir vienuolynų kompleksai, su jų ir didikų rūmų erdviais sodais, taip pat ir iki šiol nepilnai išlikęs, tačiau miesto panoramoje tebedominuojantis, Vilniaus pilies kalno ir daugelio statinių įskaitant Šv. Stanislovo Katedrą kompleksas. XVI a. pradžioje pagrindinė miesto dalis buvo apjuosta gynybine siena su devynetu vartų, iš kurių yra išlikę vieneri – Medininkų (Aušros), o kartu ir keletas sienos atkarpų ar fragmentų bei miestą gynusi bastėja. Vilniaus, kaip sostinės reikšmė nesumenko ir 1569 m. Lietuvos valstybei sudarius sąjungą (vad. Liublino uniją) su Lenkija. Tuo metu be Romos katalikų bei stačiatikių, Vilniuje jau veikė evangelikų liuteronų bei reformatų bendruomenės ir jų pasistatydinti maldos namai bei mokyklos. 1579 m. buvo atvertas jėzuitų įsteigtas Vilniaus universitetas, ir jo reikmėms pačiame miesto centre išvystytas stabus pastatų kompleksas. XVI a. mieste įsitvirtino taip pat žydų bendruomenė, kuri jai skirtoje miesto dalyje, XVI–XVII a. riboje pasistatydino Vyriausiąją sinagogą ir ją lydinčių visuomeninių pastatų kompleksą. Tuo pat metu mieste atsirado ir iškilo unitų (graikų apeigų katalikų) bendruomenė, buvo išugdytas ir pastatytas taip pat ir jos stambus religinis bei kultūrinis centras. Šiuo laikotarpiu savąjį regioninės reikšmės centrą pasistatė ir jėzuitai (Šv. Kazimiero bažnyčia ir vienuolynas).

1655 m. karo su Maskva metu Vilnius pirmą kartą istorijoje buvo užimtas ir nusiaubtas prieš kariuomenės. Pasibaigus šiam karui ir atgijus miesto gyvenimui, tuo pačiu ir statyboms, mieste

suklestėjo barokas, kuris daugiausiai pasireiškė Romos katalikų ir visų kitų konfesijų šventovių bei didikų rūmų architektūroje. Tuo metu susiformavo ir sava Vilniaus baroko mokykla. XVIII a. Vilniaus universitete buvo pradėta rengti architektus, ir baigiantis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikotarpiui, kai 1795 m. beveik visa Lietuvos teritorija pateko į Rusijos imperijos valdas, naujųjų ar perstatomųjų svarbiausių miesto pastatų architektūroje jau vyravo raiškus savaimingas klasicizmas. Šiuo laikotarpiu, nugriovus prekybinį kvartalą greta klasicizmo dvasia perstatytos miesto rotušės, buvo suformuota pirmoji miesto viešoji erdvė – didelė medžiais apsodinta aikštė, skirta nebe prekybai, o miestiečių poilsiui.

XIX a., Rusijos carų imperijos valdymo laikotarpiu, iki pat I-jo Pasaulinio karo, Vilniaus miestas ilgainiui atsidūrė provincinėje nuošalėje ir augo palyginus nesparčiai. Dėl šios priežasties jo istoriniame centre nepradėjo dominuoti stambūs istorizmo bei moderno stiliaus pastatai, miestas išlaikė savo archajišką erdvinę struktūrą ir architektūros dvasią. Tai pasakytina ir apie vėlesnį, tarpukario (1920-1939 m.) Lenkijos okupacijos laikotarpį.

Istoriniai Vilniaus pastatai yra gotikinio (vyrauja vėlyvoji gotika), renesanso (daugiausiai manierizmo srovės), baroko (nuo ankstyvojo iki vėlyvojo) ir klasikinio stiliaus. Žymi dalis jų yra išskirtinės išvaizdos, pasižymi gera tūrio ir erdvės kompozicija, išorės ir vidaus tektonikos, dekoro bei apdailos elementais, dailės kūrinių – skulptūros bei tapybos panaudojimu. Tai, kartu su savaimingu miesto plano - jo gatvių, viešųjų erdvių ir valdų tinklu, formuoja įvairų, tačiau sykiu harmoningą istorinio Vilniaus miestovaizdį. Miesto užstatymas, kontaktuodamas su jį supančia natūralia gamtine aplinka, sudaro jam vienam būdingas ir įspūdingas panoramas, vaizdus bei siluetus, kurie yra regimi ir dabartiniu metu.

Be minėtos pilies, Vilniaus istoriniame centre bei jo panoramose dominuoja du stambūs regioniniai architektūriniai kompleksai - Vilniaus universiteto (XVI–XIX a. pr.) su observatorijos bokštais, Šv. Jono bažnyčia bei aukščiausia varpine Vilniaus mieste ir greta prisišliėjusiais carinės generalinės gubernatūros – dabar Lietuvos prezidentūros – rūmais (XIX a. pr. ampyras); o taip pat Jėzuitų centro – vienuolyno su Šv. Kazimiero bažnyčia ir aukščiausiuoju mieste jos kupolu (XVI-XVII a. riba – XVIII a.).

Vilniaus urbanistikai taip pat yra būdinga, kad

<p>Criterion (ii): Vilnius is an outstanding example of a medieval foundation which exercised a profound influence on architectural and cultural developments in a wide area of Eastern Europe over several centuries.</p> <p>Criterion (iv): In the townscape and the rich diversity of buildings that it preserves, Vilnius is an exceptional illustration of a central European town which evolved organically over a period of five centuries.</p> <p>Integrity</p>	<p>daugelis vienuolynų, bažnyčių bei kitų konfesijų šventovių mieste yra pasiskirsčiusios sanauptomis po keletą, viena greta kitos -Šv. Teresės bažnyčios su karmelitų vienuolynu, Aušros vartų koplyčios, Šv. Dvasios stačiatikių (ortodoksų) cerkvės su vienuolynu bei Unitų bažnyčios su vienuolynu; Pranciškonų bažnyčios ir vienuolyno, Evangelikų Liuteronų bei Šv. Mikalojaus bažnyčios; Šv. Pranciškaus Asyžiečio su Bernardinų bažnyčios su vienuolynu, Šv. Onos bažnyčios, Bernardinų vienuolynu bei stačiatikių (ortodoksų) Dievo Motinos Ėmimo į Dangų katedros šventovės; o taip pat Vizitiečių bei Misionierių bažnyčių su vienuolynais.</p> <p>Reikšmingą dalį šių bažnyčių, vienuolynų, o taip pat mokyklų, spaustuvių, bibliotekų bei meno rinkinių steigė ar rėmė žymios Lietuvos didikų Radvilų, Sapiegų, Pacų, Chodkevičių, Tiškevičių giminės, kurių išskirtinės architektūros rūmai, įsipynę į bendrą miesto užstatymą, stovi Vilniaus istoriniame centre.</p> <p>Nemažas kiekis svarbių išlikusių pastatų, dėl karų metu patirtų nuostolių, pakitusių funkcinių poreikių ar architektūros mados pokyčių, buvo perstatyti arba atnaujinti. XIV-XV a. Pranciškonų bažnyčia – ankstyvojo baroko stiliumi, gotikinė Šv. Jono bažnyčia papildyta reikšmingais vėlyvojo baroko elementais, XV a. pradžioje pilies teritorijoje pastatytoji gotikinė katedra tapo klasicizmo stiliaus šventove su išlikusiais svarbiais baroko elementais ir kt.</p> <p>Lietuvos sostinės geografinė padėtis Vakarų krikščioniškosios Europos paribyje nulėmė tai, kad mieste sąveikavo Vakarų ir Rytų (įskaitant <i>idiš</i>) kultūros, kurių apraiškos architektūroje bei urbanistikoje reiškėsi nuo pat viduramžių ir yra išlikę iki šiol, ir Vilnius yra susiformavęs kaip pats toliausiai į Rytus nutolęs šios civilizacijos centras.</p> <p>(ii) kriterijus: Vilnius yra išskirtinis viduramžių miesto, keletą amžių turėjusio reikšmingą įtaką architektūros ir kultūros raidai didelėje Rytų Europos dalyje, pavyzdys.</p> <p>(iv) kriterijus: Vilniaus miestovaizdis ir išsaugota didelė pastatų įvairovė išskirtinai parodo, kaip per penketą amžių organiškai plėtojosi Vidurio Europos miestas.</p> <p>Vientisumas</p>
--	---

The inscribed property has an extension of 352ha and contains all the attributes that convey its Outstanding Universal Value. The Vilnius Historic Centre has maintained a radial street pattern that dates back to the Middle Ages. Its spatial structure reflects both the evolution from changes in style and the political and natural calamities that have struck the area. The property maintains exceptional attributes such as the 16th century University ensemble, a Town Hall with its square, temples of all religious denominations and the complete street pattern without any significant gap. Only a few places show the damage occurred during occupations and wars, including the Cathedral square that covers the foundations of the Lower Castle, demolished after the 3rd partition of the Commonwealth of the Two Nations in 1795, the empty place of the Great Synagogue, demolished after World War II, and the nearby attempted fragment of a broad avenue on the side of Vokiečių street (Deutsche gasse), and some squares or modern buildings that replaced elements demolished at the same period.

Those features gone and changed remain in the sources of history, diligent archaeological and historical research reports, the fine and applied arts, living traditions of music, theatre and hospitality. Some spaces, uses and activities have naturally changed with developing social and economic needs, yet the formulated significance of the property remains readily recognizable. Vilnius has retained its political role and economic and cultural importance in the country and the region, and its current shape represents its complex history excellently.

Authenticity

The current shape of the city retains its authentic qualities in the material attributes and continuous processes, traditions of the arts and life witnessing

Nurodytas objektas yra 352 ha ploto, apima Vilniaus pilies ir buvusios dar medinės Kreivosios pilies vietos (dabar – *Kalnų parko*), Istorinio miesto branduolio - buvusio aptvėrto gynybine siena bei praeityje užstatytas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų priemiesčių (XV-XVIII a.) teritorijas ir turi visus požymius, rodančius jo išskirtinę visuotinę vertę.

Vilniaus istorinis centras išlaikė netaisyklingą, iš dalies radialinį gatvių planą, susiklosčiusį viduramžiais. Jo erdvinė struktūra, pripildyta įvairių laikotarpių ir stilių statinių, atspindi miesto išgyventą evoliuciją, taip pat visuomeninius, politinius ir etninius pokyčius, kuriuos patyrė šis miestas ir jo regionas. Objekte yra išskirtinių paskirų pastatų, jų kompleksų bei ištisu tokių kompleksų grupių, kuriuos jungia vientisas gatvių planas, neturintis jokių reikšmingų pertrūkių. Keliose vietose pastebima žala, padaryta karų ir okupacijų metu, pradedant Vilnius pilies teritoriją, kurioje dalies nugriautų pastatų ir gynybinių įtvirtinimų vietoje XIX a. buvo įrengti želdynai (parkas), o 1941-1944 m. laikotarpiu – ir Katedros aikštė; panašiai XIX a. pabaigoje buvo įrengtas skveras nugriautų Karmeličių vienuolyno ir bažnyčios vietoje. Taip pat paminėtini sovietinio laikotarpio pertvarkymai - buvusios Vyriausiosios žydų sinagogos ir jos aplinkos, nukentėjusios bei nugriautos po Antrojo Pasaulinio karo ir netoliese sukurtos plačios alėjos, išplėtosios istorinę Vokiečių gatvę vieta. Panašiai atsirado keli skverai bei modernūs pastatai, pakeitę karo suniokotų kvartalų dalis ar nugriautus paskirus namus.

Šie dingę ir pakeisti elementai yra išsaugoti istorijos bei ikonografijos šaltiniuose, archeologinių ir istorinių tyrimų ataskaitose, dailėje, gyvoje muzikos, teatro ir švenčių tradicijose. Kai kurios erdvės ir jose vykdoma veikla natūraliai pakito, kintant socialiniams ir ekonominiams poreikiams, tačiau minėta objekto reikšmė yra visuotinai pripažįstama. Dalis prarastų elementų, vadovaujantis aukščiau išvardinta medžiaga, pastaruoju metu yra atkurti. Vilnius visiškai išlaikė savo svarbą šalyje ir iš dalies regione, o jo dabartinė forma atspindi turtingą ir sudėtingą miesto istoriją.

Autentiškumas

Dabartinė miesto forma išlaiko savo autentiškas savybes tiek materialiosiose formose, tiek iš dalies ir gyvenimo procesuose bei tradicijose,

the often stormy history of the city and country and their political, economic and cultural evolution throughout the centuries.

The spatial pattern of the city within its setting and a vast majority of the buildings filling the pattern remain authentic in their shape, materials, and building technique. Many of the buildings retain material layers from several periods, as with the introduction of new styles, the buildings have been rebuilt, incorporating the old buildings into the new ones. Buildings that suffered from the consequences of wars fires, and notably from World War II, were reconstructed using technical solutions typical for that time, whilst the traditional methods of restoration were used only for monuments and outstanding details. On the whole, the authentic attributes remain in the pattern of plots, structure and internal spatial arrangements of the buildings, distinctive elements of internal decorations and equipment, surfaces of the external walls and various decorations of the facades, doors, windows and roofs, pavements of the streets and squares, and details of the engineering and transport infrastructure, along with the surviving intangible heritage expressed through arts and traditions.

Protection and management requirements

The protection of the Vilnius Historic Centre is ensured by the specific provisions stipulated by the Laws on National Security, on Protection of Immovable Cultural Heritage, on State Commission of Cultural Heritage, on Territorial Planning on Protected areas, and other legal acts. The attributes of the property are protected by the Vilnius strategic plan, the Vilnius official plan, the Regulation on the Protection of the Old Town and the actions taken by the annual Old Town Revitalisation Programme. The Minister of Culture of the Republic of Lithuania is responsible for safeguarding the Old Town. Notwithstanding this important regulatory framework, precise regulations concerning the construction of high-rise buildings, beyond the proposed buffer zone, need to be developed and strongly enforced to ensure the conservation of the visual integrity of the property and its setting. These need to complement the provisions made in the Vilnius Official Plan to ensure the retention of visual relationship among protected areas, valuable views, panoramas and silhouettes. This

liudijančiose miesto ir šalies istoriją bei jų politinę, ekonominę ir kultūrinę raidą.

Erdvinė miesto struktūra ir planas, tiek žvelgiant į jų išsidėstymą, tiek į daugumą pastatų, užpildančių šį planą, išlieka autentiški savo forma, medžiagomis ir statybos metodais. Daugumoje pastatų yra išlikę kelių laikotarpių medžiagų sluoksniai, kadangi keičiantis praktiniams poreikiams bei architektūros stiliams, pastatai būdavo perstatomi, įterpiant senus pastatus į naujus. Pastatai, ypač po Antrojo Pasaulinio karo, buvo atnaujinami naudojant tam laikotarpiui būdingas technologijas, o konservavimo bei restauravimo metodai buvo pasitelkiami kultūros paminklams ir išskirtinėms likusių pastatų detalėms.

Bendrai vertinant, autentiški požymiai stebimi pastatų tūrių, struktūros ir miesto vidinių erdvių sanklodoje, išskirtiniuose interjerų dekoro (daugiausiai bažnyčių) ir įrangos elementuose, išorinių sienų paviršiuose, bei įvairiame fasadų dekore, kartu su gyvuojančiu nematerialiuoju paveldu, išreiškiamu per meną ir tradicijas (apie penkis šimtmečius gyvuojančios Kaziuko mugės, Verbų sekmadieniai ir kt).

Apsaugos ir valdymo reikalavimai

Vilniaus istorinio centro apsaugą užtikrina specialiosios sąlygos, apibrėžtos Nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme, Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Saugomų teritorijų planavimo įstatymuose ir kituose teisės aktuose. Objekto savybes saugo Vilniaus strateginis planas, bendrasis Vilniaus planas, Senamiesčio apsaugos reglamentas ir darbai, vykdomi pagal Senamiesčio atgaivinimo programą. Lietuvos Respublikos kultūros ministras yra atsakingas už Senamiesčio apsaugą. Nepaisant šių svarbių reguliavimo rėmų, būtina tobulinti reglamentus, reguliuojančius aukštybinių pastatų statybą numatytoje apsaugos zonoje ir tokius reglamentus griežtai taikyti, kad objekto vaizdo vientisumas ir jo išsidėstymas būtų išsaugoti. Šie reglamentai turi papildyti Vilniaus bendrajame plane numatytus apribojimus ir užtikrinti vaizdinį ryšį tarp saugomų teritorijų, vertingų vaizdų, panoramų ir konkrečių architektūros kompleksų. Kartu būtina naudoti poveikio paveldui vertinimo strategiją, kuri užtikrins, jog atsirandantiems

<p>should be complemented with a strategy for heritage impact assessments to make certain that large constructions, regardless of their location, do not impact the Outstanding Universal Value, Authenticity or Integrity of the property.</p> <p>The safeguarding of the property is based on 4 principles: (i) territorial unity of management; (ii) lateral interaction of inter-institutional multidisciplinary teams with regards to management, therefore involving, besides the heritage protection, other sectors such as territorial planning as well as social, economic and other issues; (iii) vertical integration and coordination of responsibilities and decision making on the state and local governance levels; (iv) interaction of the institutions of the state, local government and civil society through an inter-institutional commission and civil society audit.</p> <p>The multinational community of the city that developed in history is more homogeneous today; hence the manifestations of a multicultural city must be especially treasured, safeguarded and exposed. Exceptional attention needs to be given to the remaining authentic elements, to the preservation of historic techniques and their interpretation to be complemented with references to the forgone socioeconomic and cultural processes and other intangible heritage. These principles are to be implemented through the coordination and management Commission, which is also responsible for developing a clear set of conservation objectives and procedures, in order to ensure that effective decision-making mechanisms are in place to emphasize the protection of the Outstanding Universal Value of the property.</p>	<p>naujiems dideliems statiniams vietos bus parenkamos taip, kad ateityje nebedarytų neigiamo poveikio Vilniaus istorinio centro išskirtinei visuotinei vertei, jo autentiškumui ir vientisumui.</p> <p>Objekto apsauga remiasi 4 principais: (i) valdymo teritorinis vieningumas, (ii) horizontalus tarpinstitucinių daugiafunkcinių grupių bendradarbiavimas valdymo srityje, be paveldo apsaugos apimant kitus sektorius, tokius kaip teritorijų planavimas, socialiniai, ekonominiai ir kiti klausimai, (iii) vertikali integracija ir atsakomybių bei sprendimų priėmimo valstybiniame ir savivaldybės lygmenyje koordinavimas; (iv) valstybės, savivaldybės ir visuomenės institucijų bendradarbiavimas per tarpinstitucinę komisiją ir pilietinės visuomenės auditą.</p> <p>Šiandieninė miesto bendruomenė yra homogeniškesnė nei praeityje, tačiau būtina taip pat saugoti ir eksponuoti išlikusias materialias polifunkcinio, daugiakultūrio, pasižyminčio didele įvairove, miesto apraiškas. Išskirtinį dėmesį reikia skirti išlikusiems autentiškiems miesto struktūros ir jo statinių elementams, istorinių technologijų išsaugojimui ir jų praktiniam naudojimui. Šiuos principus turi įgyvendinti koordinavimo ir valdymo komisija, kuri taip pat atsakinga už išsaugojimo tikslų ir procedūrų paruošimą, kad veiksmingi sprendimų priėmimo mechanizmai užtikrintų tinkamą išskirtinės visuotinės objekto vertės apsaugą.</p>
--	---

Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) atributų aprašymas

Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) apraše, patvirtintame 37-oje UNESCO Pasaulio paveldo komiteto sesijoje (sprendimas Nr. 37 COM 8E, WHC-13/37.COM/8E, 254 p.), išskiriami šie Vilniaus istoriniam centrui **išskirtinę visuotinę vertę suteikiantys atributai**: miestovaizdis (*townscape*); radialinis miesto planas (gatvių struktūra (*street pattern*); posesijos, skverai); gotikos, renesanso, baroko ir klasicizmo stilių pastatai (*buildings of special character; historic buildings in Gothic, Renaissance, Baroque and Classical styles*); perspektyvos, panoramos, siluetai (*vistas, panoramas, silhouettes*); morfologija (*spatial composition*).

4. VILNIAUS ISTORINIO CENTRO IŠSKIRTINĖS VISUOTINĖS VERTĖS (IVV) ATRIBUTŲ VERTĖS NUSTATYMAS

Atsižvelgiant į Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) apraše pateiktą informaciją, bendra Vilniaus istorinio centro vertė yra „Sukurtas paveldas ar istorinis miestovaizdis“. Vietovės išskirtinę visuotinę vertę suteikiančių atributų įvertinimas suteikiamas pagal šią skalę, remiantis Rekomendacijų (4 priedas) 4.10 punktu:

- Labai aukšta
- Aukšta
- Vidutinio dydžio
- Žema
- Nereikšminga
- Nežinoma

5. PLANUOJAMŲ PLĖTROS DARBŲ IR POKYČIŲ APRAŠAS:

5.1. Galimo teritorijos užstatymo projektinių pasiūlymų sprendinių poveikio masto vertinimas Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) atributams:

Planuojamo sklypo užstatymo projektinių pasiūlymų poveikio ar pakeitimų mastas ir dydis nustatomas įvertinus tai, ar jie yra tiesioginiai ar netiesioginiai, laikini ar nuolatiniai, atkuriami ar negrįžtami. Poveikio mastas matuojamas pagal šią skalę, remiantis Rekomendacijų 5.7 punktu:

- Nėra poveikio
- Nereikšmingas poveikis
- Nežymus poveikis
- Vidutinio dydžio poveikis
- Žymus poveikis

5.2. Galimo teritorijos užstatymo projektinių pasiūlymų bendro poveikio vertinimas Vilniaus istorinio centro išskirtinei visuotinei vertei (IVV):

Bendras poveikis objekto savybei yra nustatomas palyginus poveikio mastą ir tai, koks objekto elementas yra paveikiamas ir kokia to elemento paskirtis bei svarba. Šis poveikis gali būti nustatytas kiekvienai objekto savybei naudojant toliau pateiktą skalę. Matavimo skalėje yra devyni matai, nes poveikis gali būti ir teigiamas, ir neigiamas, ir neutralus. Rekomendacijų 5.8 punktu:

- Labai naudingas
- Naudingas
- Nežymiai naudingas
- Mažai naudingas
- Neutralus
- Šiek tiek neigiamas
- Nežymiai neigiamas
- Neigiamas
- Labai neigiamas

Projektinių pasiūlymų sprendinių poveikio išskirtinės visuotinės vertės atributų atžvilgiu atliekamas remiantis Rekomendacijų dėl poveikio pasaulio kultūros paveldo vertybėms vertinimo, patvirtintų Tarptautinės paminklų ir paveldo vietovių tarybos (ICOMOS) 2011 m., nuostatomis (4 priedas).

6. VERTINIMŲ SUVESTINĖ LENTELE:

Vertinimas pagal istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) atributus, t.y. miestovaizdį, vientisumą ir autentiškumą, radialinį miesto planą, perspektyvas, panoramas, siluetus, morfologiją, aukštumą.

Vertė, Poveikis	Labai aukšta	
	Poveikio ar pakeitimų mastas	Bendras poveikis
Atributai, bruožai		
Miestovaizdis	Nežymus poveikis	Mažai naudingas - teigiamas (nežymiai papildomos miesto panoramos, išryškinamas reljefas, atkuriamos - formuojamos prarastos gatvių išklotinės; papildoma vidinė kvartalų infrastruktūra).
Vientisumas ir autentiškumas	Vidutinio dydžio poveikis	Naudingas – teigiamas (atkuriama ir išvystoma kvartalo užstatymo struktūra, papildymai vykdomi nepažeidžiant registruotų vertybių autentiškumo ir nustatytų vertingųjų savybių).
Radialinis miesto planas	Nėra poveikio	Neutralus.
Perspektyvos	Vidutinio dydžio poveikis	Šiek tiek neigiamas (planuojamas dviejų aukštų pastatas prie Subačiaus gatvės dengia dalį istorinės perspektyvos).
Panoramos, siluetai	Nežymus poveikis	Mažai naudingas – teigiamas (papildomos istoriškai susiklosčiusios panoramos ir siluetai).
Morfologija	Vidutinio dydžio poveikis	Naudingas - teigiamas (formuojamas perimetrinio posesijinio atviro į Vilnelę užstatymo tipas, atitinka Vilniaus priemiesčiams būdingo morfotipo aprašymą ir keičia (išvysto) pakitusios, nesusiformavusios urbanistinės struktūros užstatymą.
Aukštumas (aukštis)	Nežymus poveikis	Nežymiai neigiamas (didžioji dalis užstatymo atitinka reikalavimus, keliamus formuojamo užstatymo aukščiui, išskyrus nepagrįstą tyrimais dviejų aukštų su mansarda pastatą prie Subačiaus gatvės).

Reziumė:

Vilniaus istorinio centro išskirtinės visuotinės vertės (IVV) atributų vertė labai aukšta. Poveikio ar pakeitimų mastas nedidelis, pagal skirtingus atributus svyruoja tarp poveikio nebuvimo iki vidutinio poveikio dydžio.

Bendras poveikis objekto savybėms svyruoja nuo naudingo iki nežymiai neigiamo.

Neigiamas poveikis fiksuojamas aukštingumui (PP D korpuso aukštingumas) ir perspektyvoms.
Planuojami darbai nepažeidžia Vilniaus išskirtinės visuotinės vertės (IVV).

Bendras siūlomų pakeitimų įvertinimas (remiantis Rekomendacijų 4.11 punktu ir 3C priedu):

1. Plėtros darbų poveikis: tiesioginis, nuolatinis, vaizdinis, fizinis, socialinis ir ekonominis.
2. Bendras plėtros darbų poveikis: naudingas; tačiau rekomenduojama spręsti planuojamos teritorijos užstatymo aukštingumo³⁶ prie Subačiaus gatvės klausimus.
3. Įgyvendinimo masto poveikis: žr. punktą „1. Plėtros darbų poveikis“.
4. Įgyvendinimo svarba: aktuali ir labai naudinga, atsižvelgiant į poreikį, kad Vilniaus istorinio centro, įrašyto į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą teritorija būtų tinkamai sutvarkyta ir išvystyta (darnios plėtros svarba ir socialinio-ekonominio gyvybingumo poreikis).

Poveikiui išvengti, sumažinti ar kompensuoti taikomos priemonės

Vykdyti (taisyti) privalomas pastabas ir atsižvelgti į rekomendacijas. Tęsti tyrimus, naujų atradimų pagrindu keisti projekto sprendinius, taip, kad nebūtų pakenkta nustatytoms ir naujai atrastoms vertingosioms savybėms.

Vertinimą atliko: ICOMOS Lietuvos nacionalinis komitetas

ICOMOS Lietuvos nacionalinio komiteto nariai

Gintautas Zabiela Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atest. Nr.2660	
Daina Ferguson Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atest. Nr. 3666 AM atest. A937	
Irena Kliobavičiūtė Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialisto atest. Nr. 3242 AM atest. A1106	

³⁶ Aukštingumas – statinių aukštų skaičius (įskaitant esamą mansardą) (Žin. 2013, Nr. 63-3151).